

Οργάνωση
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΛΟΓΟΠΕΔΙΚΩΝ - ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ

Υπό την αιγίδα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
University of Ioannina

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
University of the Peloponnese

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
University of Patras

16^ο Πανελλήνιο Υβριδικό Συνέδριο Λογοθεραπείας

Προκλήσεις και Θέσεις στη
Νέα Τεχνολογική Εποχή

15-17 Μαΐου 2026

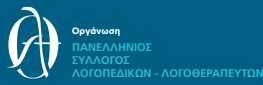
Συνεδριακό Κέντρο "Π. Σουκάκος"
των Γ.Α.Κ. Ιστορικό Αρχείο Μουσείου Ηπείρου

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

16thcongress-logopedists.gr

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

16^ο Πανελλήνιο
Υβριδικό Συνέδριο **Λογοθεραπείας**
Προκλήσεις και Θέσεις στη **Νέα Τεχνολογική Εποχή**

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΠΑ01: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΡΘΡΩΣΗΣ

Κ. Δρόσος¹, Ε. Χαραλαμπίδου², Μ. Κυριάκου Σολομωνίδου³

¹ Πρόγραμμα Λογοθεραπείας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

² Ειδικός Εκπαιδευτικός Λογοθεραπείας, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας Κύπρου

³ Ειδική Επιστήμονας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Πρόγραμμα Λογοθεραπείας

Σκοπός - Στόχος Μελέτης: Η ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών και κοινωνικής ρομποτικής στη λογοθεραπευτική πρακτική αξιολογείται τα τελευταία χρόνια με σκεπτικισμό. Σκοπός της μελέτης ήταν η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της χρήσης νέων τεχνολογιών και κοινωνικής ρομποτικής στη θεραπεία παιδιών με διαταραχές άρθρωσης, σε σύγκριση με την παραδοσιακή λογοθεραπευτική παρέμβαση.

Μεθοδολογία: Οι 10 συμμετέχοντες ήταν παιδιά με διαταραχή F80.0 χωρίς συννοσηρότητες. Κατανεμήθηκαν τυχαία σε δύο ομάδες παρέμβασης: (α) ατομική λογοθεραπεία με κλασική θεραπευτική προσέγγιση, (β) ατομική λογοθεραπεία με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και ρομποτική. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε πριν και μετά την τρίμηνη εφαρμογή του θεραπευτικού προγράμματος.

Στατιστική Ανάλυση: Η στατιστική ανάλυση καταγράφει συγκρίσεις στους μέσους όρους και τυπικές αποκλίσεις για την επίδοση στην αρθρωτική ακρίβεια πριν και μετά την παρέμβαση. Οι διαφορές μεταξύ των ομάδων ως προς τη βελτίωση της άρθρωσης εξετάστηκαν με t-test για ανεξάρτητα δείγματα, με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας $p < .05$.

Αποτελέσματα: Παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά στην αρθρωτική ακρίβεια κατά την τελική αξιολόγηση μεταξύ της ομάδας παραδοσιακής θεραπείας ($M=41.05$, $SD=2.89$) και της ομάδας παρέμβασης με τεχνολογία και ρομποτική ($M=34.25$, $SD=3.8$), $t(8)=3.18$, $p=.013$. Επιπλέον, παρατηρήθηκε διαφορά στον χρόνο κατάκτησης δεξιοτήτων μεταξύ της παραδοσιακής θεραπείας ($M=23.55$, $SD=2.93$) και της παρέμβασης με τεχνολογία και ρομποτική ($M=19.5$, $SD=4.17$), χωρίς όμως να προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά, $t(8)=1.78$, $p>.05$.

Συμπεράσματα: Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών και κοινωνικής ρομποτικής μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά τα αποτελέσματα στην άρθρωση, να μειώσει τον χρόνο κατάκτησης δεξιοτήτων άρθρωσης και να ενισχύσει τη θεραπευτική εμπλοκή των παιδιών.

Λέξεις Κλειδιά: Διαταραχές Άρθρωσης, Ρομποτική, Νέες Τεχνολογίες, Παραδοσιακή Προσέγγιση

ΠΑ02: LEXIGRAM: ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΛΕΞΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΕΠΙΚΤΗΤΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Σ. Βαρλοκώστα¹, Ε. – Α. Ευστρατιάδου², Μ. Νεραντζίνη³, Η. Παπαθανασίου⁴

¹ Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

² Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα

³ Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

⁴ Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Η μελέτη παρουσιάζει την ανάπτυξη και ψυχομετρική αξιολόγηση του LexiGram, μιας νέας ελληνικής δοκιμασίας για την αποτίμηση λεξικών και γραμματικών δεξιοτήτων σε ενήλικες με επίκτητες διαταραχές επικοινωνίας. Η περιορισμένη διαθεσιμότητα επικυρωμένων εργαλείων προσαρμοσμένων στη γλωσσική δομή της ελληνικής αναδεικνύει την ανάγκη ανάπτυξης αξιόπιστων και γλωσσολογικά τεκμηριωμένων μεθόδων αξιολόγησης.

Μεθοδολογία: Το LexiGram αξιολογεί λεξικές και συντακτικές δεξιότητες μέσω δοκιμασιών κατονομασίας, ακουστικής κατανόησης ρημάτων και ουσιαστικών και υποβοηθούμενης παραγωγής προτάσεων με κανονική (ΥΡΑ/SVO) και μη κανονική σειρά όρων (ΑΡΥ/OVS). Περιλαμβάνει επίσης κατανόηση προτάσεων με κλιτικές αντωνυμίες, ρήματα μη ενεργητικής μορφολογίας και ερωτηματικές ή αναφορικές προτάσεις με εξάρτηση υποκειμένου και αντικειμένου. Τα λεξικά ερεθίσματα (39 ουσιαστικά, 23 ρήματα) επιλέχθηκαν βάσει βαθμών εξοικείωσης 60 νευροτυπικών ενηλίκων και τυποποιήθηκαν ως προς ψυχογλωσσολογικά χαρακτηριστικά και οπτική αναγνωρισιμότητα.

Στατιστική Ανάλυση: Αναλύθηκαν οι επιδόσεις 140 νευροτυπικών ενηλίκων, 38 ατόμων ομάδας ελέγχου και 40 ατόμων με αφασία μετά από μονήρες αριστεροημισφαιρικό αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο (≥6 μήνες). Εφαρμόστηκαν συγκριτικές στατιστικές δοκιμασίες (ANOVA, t-tests), ενώ η κλινική ταξινόμηση πραγματοποιήθηκε με το BDAE-Full.

Αποτελέσματα – Συμπεράσματα: Παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ της ομάδας με αφασία και των ομάδων σύγκρισης ($p < .001$). Το LexiGram έδειξε υψηλή διαγνωστική ευαισθησία σε μορφοσυντακτικές διαταραχές, διαφοροποιημένη επεξεργασία ρημάτων και ουσιαστικών και δυσκολίες σε δομές με μη κανονική σειρά όρων, υπογραμμίζοντας την κλινική του χρησιμότητα στην αξιολόγηση της ελληνικής αφασίας.

Λέξεις-κλειδιά: LexiGram, αφασία, μορφοσύνταξη, γλωσσική αξιολόγηση, διαταραχές επικοινωνίας

ΠΑ03: ΣΥΝ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΝΕΑΡΑ ΜΕ ΑΦΑΣΙΑ: ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ ARYAS

Σ. Γρηγορίου¹, Μ. Χαραλάμπους¹, Α. Hertz², J. Lauridsen², F. Eckhardt³, K. Nagy³, B. Gomes⁴, S. Ferreira⁴, E. Duarte⁵, S. Miró⁵, J.Figarola⁵

¹ Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

² Hjernesagen, Danish Stroke Association, Denmark

³ Afázia – Az Újrabeszélők Egyesülete, Hungary

⁴ Virtual Campus, Portugal

⁵ Stroke Foundation (Fundació Ictus), Spain

Εισαγωγή: Τα νεαρά άτομα με αφασία μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με την ηλικία τους.

Στόχος: Το έργο ARYAS (Accessible Resources for Young Adults with Stroke) είναι μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία που χρηματοδοτείται από το Erasmus+ και έχει ως στόχο τη συν-δημιουργία ενός ψηφιακού κόμβου, που περιλαμβάνει έναν ιστότοπο και μια εφαρμογή για κινητά, με πόρους φιλικούς προς την αφασία. Στο έργο συμμετέχουν εταίροι από 5 χώρες: Δανία, Ισπανία, Κύπρος, Ουγγαρία και Πορτογαλία.

Μέθοδοι: Ένα πλαίσιο συν-δημιουργίας υποστηρίζει όλα τα στάδια του έργου, δομημένο γύρω από επαναληπτικούς κύκλους συν-σχεδιασμού με νεαρά άτομα με αφασία, φροντιστές, ιατρούς και άλλους επαγγελματίες υγείας σε όλες τις χώρες. Τα πακέτα εργασίας επικεντρώνονται σε μεθοδολογίες που βασίζονται σε συν-δημιουργίας και σε εργαστήρια συν-σχεδιασμού.

Αποτελέσματα: Οι δραστηριότητες συν-δημιουργίας αποκάλυψαν κοινές διακρατικές ανάγκες, όπως προσβάσιμες πληροφορίες για το εγκεφαλικό επεισόδιο και την αφασία, εργαλεία για την καθημερινή επικοινωνία και πόρους που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση και την κοινωνική συμμετοχή. Ο τελικός κόμβος ARYAS θα περιλαμβάνει συν-δημιουργημένο περιεχόμενο, βίντεο, podcasts και οδηγούς φιλικούς προς την αφασία, όλα διαθέσιμα σε πολλές γλώσσες.

Συμπέρασμα: Το ARYAS θα δημιουργήσει τον πρώτο διεθνή, συν-δημιουργημένο ψηφιακό κόμβο πόρων, ειδικά σχεδιασμένο για νεαρά άτομα με εγκεφαλικό επεισόδιο. Με τη συμμετοχή των νεαρών ατόμων με εγκεφαλικό επεισόδιο ως ισότιμοι ερευνητικοί συνεργάτες, το έργο προωθεί τον σχεδιασμό χωρίς αποκλεισμούς, ενισχύει την αποκατάσταση με επίκεντρο τον άνθρωπο και παρέχει τεκμηριωμένο μοντέλο για την ανάπτυξη προσβάσιμων ψηφιακών πόρων υγείας σε όλη την Ευρώπη.

ΠΑ04: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Κ. Πετεινού¹, Μ. Βασιλοπούλου¹, Δ. Μηναΐδου²

¹ Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ΤΕΠΑΚ, Λεμεσός

² Κλινική Αποκατάστασης, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, ΤΕΠΑΚ, Λεμεσός

Σκοπός: Η εισήγηση στοχεύει στην εφαρμογή της Τεχνητής Νοημοσύνης (TN)- (Artificial Intelligence - AI) στη δημιουργία και αξιοποίηση θεραπευτικών ερεθισμάτων μέσω παραγωγής εικόνων που αντιστοιχούν σε συστάδες λέξεων, βασισμένες σε θεωρητικά μοντέλα λεξικής και φωνολογικής οργάνωσης. Παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο επιλογής συγκεκριμένων λέξεων/ερεθισμάτων οργανωμένων σε συστάδες φωνολογικής γειτνίασης και φωνολογικής επικάλυψης, οι οποίες έχουν ήδη εφαρμοστεί επιτυχώς σε λογοθεραπευτική παρέμβαση. Παράλληλα, αναδεικνύεται η δυνατότητα της TN για δημιουργία εξατομικευμένων θεραπευτικών πλάνων, με προσαρμογή των ερεθισμάτων στην επίδοση και την πρόοδο κάθε παιδιού.

Μεθοδολογία: Παρουσιάζεται σειρά μεμονωμένων μελετών περιπτώσεων (clinical case studies) και δίνονται τρόποι μέτρησης, ανάλυσης και χαρτογράφησης του φωνολογικού προφίλ των περιστατικών. Ακόμη, συζητούνται τα κριτήρια επιλογής των ερεθισμάτων παρέμβασης και η μετατροπή τους σε οπτικό υλικό μέσω εργαλείων TN (NanoBanana, ChatGPT, Open AI, Claude). Τα ερεθίσματα ενσωματώθηκαν σε δομημένο πρόγραμμα παρέμβασης σε τρία παιδιά ηλικίας 3;0-5;0 ετών τα οποία εντάσσονταν στο φάσμα ταξινόμησης των διαταραχών φθόγγων ομιλίας, σύμφωνα με σύγχρονα μοντέλα ανάλυσης και υποκατηγοριοποίησης. Η TN αξιοποιήθηκε για δυναμική προσαρμογή ασκήσεων και διαδραστική, εξατομικευμένη αλληλεπίδραση, ενισχύοντας τη συμμετοχή και το κίνητρο.

Στατιστική ανάλυση: Πραγματοποιήθηκε περιγραφική ανάλυση επίδοσης ως προς το ποσοστό ορθής παραγωγής σύμφωνων και τη φωνολογική αστάθεια.

Συμπεράσματα: Η TN μπορεί να ενισχύσει τον σχεδιασμό εξατομικευμένων παρεμβάσεων και τη δημιουργία προσαρμοστικού θεραπευτικού υλικού, συμβάλλοντας σε βελτίωση δεξιοτήτων ομιλίας. Ωστόσο, η χρήση της οφείλει να εδράζεται σε σαφές θεωρητικό πλαίσιο, να ευθυγραμμίζεται με την τεκμηριωμένη πρακτική και να λαμβάνει υπόψη ηθικές παραμέτρους για την ορθή ενσωμάτωσή της στην κλινική πράξη.

ΠΑ05: ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Β. Γαργάλα, Ε. Τόκη

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός - Στόχος Μελέτης: Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της δυνατότητας πρώιμης ανίχνευσης πραγματολογικών δεικτών μέσα από τεχνολογικά υποστηριζόμενα περιβάλλοντα. Οι πραγματολογικές δεξιότητες αναπτύσσονται σταδιακά και ωριμάζουν καθώς το άτομο μεγαλώνει. Από την προσχολική ηλικία μπορούν να παρατηρηθούν πρώιμα επικοινωνιακά μοτίβα που μπορεί να λειτουργήσουν ως πρώιμες ενδείξεις της πραγματολογικής ανάπτυξης. Παραδοσιακά, η ανίχνευση αυτών των δεικτών βασίζεται στην άμεση κλινική παρατήρηση φυσικών αλληλεπιδράσεων. Η ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών δημιουργεί νέες δυνατότητες για συστηματική και πιο αντικειμενική καταγραφή πρώιμων πραγματολογικών συμπεριφορών.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε κριτική και εννοιολογική σύνθεση πρόσφατης διεθνούς βιβλιογραφίας που αφορά τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και τεχνολογικά υποστηριζόμενων προσεγγίσεων για την ανίχνευση πρώιμων πραγματολογικών δεικτών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η ανάλυση επικεντρώθηκε σε δείκτες όπως η κοινή προσοχή, η παρακολούθηση βλέμματος, τα αιτήματα, η ανταπόκριση και η εναλλαγή σειράς, σε δομημένα και ημιδομημένα ψηφιακά περιβάλλοντα.

Στατιστική Ανάλυση: Η φύση της εργασίας ως κριτικής βιβλιογραφικής σύνθεσης δεν προϋποθέτει στατιστική ανάλυση.

Αποτελέσματα: Η βιβλιογραφία δείχνει ότι τα ψηφιακά περιβάλλοντα μπορούν να υποστηρίξουν την ανίχνευση πρώιμων πραγματολογικών δεικτών, μέσω της συλλογής αντικειμενικών και συστηματικά καταγεγραμμένων δεδομένων. Τα δεδομένα αυτά λειτουργούν συμπληρωματικά της κλινικής παρατήρησης, ιδιαίτερα σε δομημένα πλαίσια καταγραφής της επικοινωνιακής συμπεριφοράς.

Συμπεράσματα: Οι τεχνολογικά υποστηριζόμενες προσεγγίσεις δεν υποκαθιστούν την κλινική παρατήρηση, ούτε οδηγούν σε διάγνωση πραγματολογικών ελλειμμάτων στην προσχολική ηλικία. Μπορούν, ωστόσο, να ενισχύσουν τη διαδικασία πρώιμης ανίχνευσης, παρέχοντας πρόσθετες πληροφορίες. Η κλινική κρίση και η θεραπευτική σχέση του λογοθεραπευτή παραμένουν κεντρικές, με την τεχνολογία να λειτουργεί ως υποστηρικτικό μέσο στο πλαίσιο της πρώιμης ανίχνευσης.

Λέξεις κλειδιά: *Πραγματολογία, Πρώιμη Ανίχνευση, Λογοθεραπεία, Ψηφιακές Τεχνολογίες, Προσχολική Ηλικία*

ΠΑ06: ΠΑΙΓΝΙΩΔΗ ΨΗΦΙΑΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ: ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ

Μ. Κοσκερίδου, Ε. Τόκη

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός Μελέτης: Οι πραγματολογικές δεξιότητες αποτελούν βασικό παράγοντα κοινωνικής αλληλεπίδρασης και σχολικής συμμετοχής των παιδιών. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν ο σχεδιασμός και η πιλοτική διερεύνηση της σκοπιμότητας χρήσης παιγνιωδών ψηφιακών δραστηριοτήτων για την υποστήριξη πραγματολογικών δεξιοτήτων σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Η προσέγγιση βασίστηκε σε αρχές παιχνοποίησης και ψηφιακής αφήγησης, με στόχο τη δημιουργία ενός ελκυστικού και υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος.

Μεθοδολογία: Αναπτύχθηκαν διαδραστικές ψηφιακές δραστηριότητες μέσω Microsoft PowerPoint (MS PPT), ενσωματώνοντας αφηγηματικά στοιχεία και μηχανισμούς παιχνιδιού. Η μελέτη έλαβε έγκριση από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (25972/2025). Συμμετείχαν 20 παιδιά ηλικίας 4-10 ετών, συμπεριλαμβανομένων δύο παιδιών με διάγνωση Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος. Οι ατομικές συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν σε υποστηρικτικά περιβάλλοντα. Η χρησιμότητα, η δέσμευση και η εμπειρία χρήσης διερευνήθηκαν μέσω δομημένων συνεντεύξεων που περιλάμβαναν κλειστού τύπου αξιολογήσεις και ανοικτά ποιοτικά σχόλια μετά τη συμμετοχή στις δραστηριότητες.

Στατιστική Ανάλυση: Δεν πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση, καθώς η μελέτη είχε διερευνητικό και πιλοτικό χαρακτήρα και βασίστηκε κυρίως σε ποιοτικά δεδομένα εμπειρίας χρήσης.

Αποτελέσματα: Τα ευρήματα ανέδειξαν υψηλά επίπεδα δέσμευσης και θετική ανταπόκριση των παιδιών στο ψηφιακό περιβάλλον. Οι περισσότερες δραστηριότητες αξιολογήθηκαν ως κατανοητές και ευχάριστες, ενώ αναφέρθηκαν μόνο περιορισμένες τεχνικές δυσκολίες. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν τη χρησιμότητα και την προκαταρκτική σκοπιμότητα της προσέγγισης σε πραγματικά κλινικά και εκπαιδευτικά πλαίσια.

Συμπεράσματα: Τα αρχικά ευρήματα υποδεικνύουν ότι τα παιγνιώδη ψηφιακά περιβάλλοντα μπορούν να λειτουργήσουν ως υποστηρικτικό εργαλείο για την ενίσχυση πραγματολογικών δεξιοτήτων. Η πιλοτική αυτή μελέτη σκοπιμότητας παρέχει ενθαρρυντικά αρχικά δεδομένα, ενώ απαιτείται περαιτέρω έρευνα σε μεγαλύτερα και πιο ετερογενή δείγματα για τη συστηματική αξιολόγηση της προσέγγισης.

Λέξεις κλειδιά: Πραγματολογία, Παιγνιοποίηση, Ψηφιακά Περιβάλλοντα, Λογοθεραπεία, Πιλοτική Μελέτη

ΠΑ07: ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΕΙΚΟΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Γ. Τσακίρη¹, Σ. Παπαδοπούλου²

¹ Εκπαιδευτικός ΠΕ70 ΕΑΕ, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Αιτωλοακαρνανίας

² Επίκουρη Καθηγήτρια, Ειδική Παιδαγωγός, Λογοθεραπεύτρια, Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Τα ψηφιακά περιβάλλοντα εικονικού κόσμου προσφέρουν δομημένες συνθήκες στις οποίες η επικοινωνία λειτουργεί ως μέσο συνεργασίας και επίτευξης στόχων. Στο ειδικό σχολικό πλαίσιο, η ενίσχυση λειτουργικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων αποτελεί βασικό στόχο της παρέμβασης, καθώς συνδέεται άμεσα με τη σχολική συμμετοχή και τη συνεργασία. Σκοπός της παρούσας πιλοτικής μελέτης ήταν η διερεύνηση της αξιοποίησης ενός ψηφιακού εικονικού κόσμου ως συμπληρωματικού πλαισίου παρέμβασης για την υποστήριξη λειτουργικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων σε μικρή ομάδα μαθητών ειδικού δημοτικού σχολείου, συμπεριλαμβανομένου μαθητή με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος.

Μεθοδολογία: Η πιλοτική εφαρμογή υλοποιήθηκε μέσω δομημένων αποστολών σε περιβάλλον ψηφιακού εικονικού κόσμου. Πραγματοποιήθηκαν συνεδρίες διάρκειας 10–15 λεπτών, δύο φορές εβδομαδιαίως για τέσσερις εβδομάδες, σε ατομικό και συνεργατικό πλαίσιο. Καταγράφηκαν δείκτες λειτουργικής επικοινωνίας, όπως αιτήματα, ανταπόκριση σε επικοινωνιακές πρωτοβουλίες και έναρξη αλληλεπίδρασης. Η καταγραφή μέσω παρατήρησης πραγματοποιήθηκε μέσω συστηματικής παρατήρησης με προκαθορισμένο φύλλο καταγραφής. Η εφαρμογή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε δημόσιο ειδικό δημοτικό σχολείο, σύμφωνα με τις θεσμικές διαδικασίες της σχολικής μονάδας και με τη συγκατάθεση των γονέων των μαθητών.

Στατιστική Ανάλυση: Η μελέτη είχε πιλοτικό και διερευνητικό χαρακτήρα και τα δεδομένα αναλύθηκαν περιγραφικά.

Αποτελέσματα: Τα προκαταρκτικά ευρήματα δείχνουν τάση αύξησης της λειτουργικής χρήσης λόγου κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, καθώς και ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής στην αλληλεπίδραση. Η συνεργατική διάσταση του ψηφιακού περιβάλλοντος διευκολύνει την ανάδυση επικοινωνιακών πρωτοβουλιών.

Συμπεράσματα: Η πιλοτική εφαρμογή αναδεικνύει τη δυναμική των ψηφιακών εικονικών κόσμων ως συμπληρωματικού εργαλείου παρέμβασης στο σχολικό περιβάλλον. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα με μεγαλύτερα και πιο ετερογενή δείγματα για τη συστηματική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της προσέγγισης.

Λέξεις Κλειδιά: Ψηφιακός Εικονικός Κόσμος, Λειτουργική Επικοινωνία, Παρέμβαση, Ειδική Εκπαίδευση, Πιλοτική Μελέτη

ΠΑ08: Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ PECS ΣΤΑ ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ 20ΕΤΙΑΣ

Α. Χορόζογλου, Β. Ζαροκανέλλου

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Σκοπός της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης είναι η κατανόηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος PICTURE EXCHANGE COMMUNICATION SYSTEM (PECS) σε μη λεκτικά παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), καθώς και η διερεύνηση της επίδρασης της ηλικίας έναρξης της παρέμβασης στην ανάπτυξη της λειτουργικής επικοινωνίας και της επικοινωνιακής αυτονομίας. Μεθοδολογία: Η μελέτη βασίστηκε σε ανασκόπηση ερευνών των τελευταίων 20 ετών που αντλήθηκαν από τις βάσεις δεδομένων PubMed και Scopus. Συμπεριλήφθηκαν μελέτες που αφορούσαν την εφαρμογή του PECS, είτε ως αποκλειστική παρέμβαση είτε σε συνδυασμό με ψηφιακά συστήματα Εναλλακτικής και Επαυξητικής Επικοινωνίας σε παιδιά με ΔΑΦ.

Στατιστική Ανάλυση: Πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική και θεματική ανάλυση των ευρημάτων, με βάση την ηλικία, το επίπεδο λόγου, την ικανότητα προσοχής, την κινητικότητα των άνω άκρων, το χρόνο παρέμβασης πριν και μετά το σύστημα και τα αποτελέσματα της παρέμβασης.

Αποτελέσματα: Στην προσχολική ηλικία, το 89,5% των παιδιών παρουσίασε σαφή βελτίωση στην επικοινωνία και το 94,7% ανέπτυξε λειτουργική ανεξαρτησία. Στη σχολική ηλικία, παρατηρήθηκε καθολική κατάκτηση των αρχικών φάσεων του PECS, με περιορισμένη όμως λεκτική πρόοδο. Στην εφηβική ηλικία, το 100% των συμμετεχόντων βελτίωσε την ικανότητα αιτημάτων, με περιορισμένα αποτελέσματα στον προφορικό λόγο.

Συμπεράσματα: Το PECS αποτελεί αποτελεσματικό μέσο ενίσχυσης της λειτουργικής επικοινωνίας σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όταν εφαρμόζεται έγκαιρα. Η ανάπτυξη προφορικού λόγου δεν είναι καθολική, ωστόσο παρατηρείται ουσιαστική βελτίωση στην επικοινωνιακή αυτονομία.

Λέξεις-κλειδιά: PICTURE EXCHANGE COMMUNICATION SYSTEM (PECS), Εναλλακτική Επικοινωνία, ΔΑΦ, μη-λεκτικός, λειτουργική επικοινωνία

ΠΑ09: Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 5-6 ΕΤΩΝ

Μ. Χ. Παππά, Δ. Θεοδωρίδου, Β. Ζαροκανέλλου

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός: Η έρευνα αξιολογεί την ικανότητα κατονομασίας των συναισθημάτων μέσω των εκφράσεων του προσώπου σε νήπια τυπικής ανάπτυξης, διερευνώντας την επίδραση του φύλου και του τύπου των ερεθισμάτων (στατικά / δυναμικά) στην ικανότητα αυτή.

Μεθοδολογία: Συμμετέχοντες αποτέλεσαν 20 μονόγλωσσα ελληνόπουλα τυπικής ανάπτυξης 5-6 ετών που φοιτούσαν σε δημόσια νηπιαγωγεία γενικής εκπαίδευσης. Οι συμμετέχοντες ήταν ισομερώς κατανομημένοι ως προς το φύλο και την ηλικία. Το RAVEN'S Educational χορηγήθηκε για την εκτίμηση της μη λεκτικής και λεκτικής νοημοσύνης, με κριτήριο ένταξης επίδοση άνω του 70. Η Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου χορηγήθηκε επιπρόσθετα για τον έλεγχο της γλωσσικής επάρκειας. Τέλος, η δοκιμασία Amsterdam Dynamic Facial Expression Set, που περιλαμβάνει στατικές και δυναμικές εκφράσεις προσώπου χορηγήθηκε για την αξιολόγηση των συναισθημάτων.

Στατιστική ανάλυση: Για στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική, ενώ για την σύγκριση τιμών πραγματοποιήθηκαν οι έλεγχοι Wilcoxon signed-rank και Mann-Whitney. Το επίπεδο σημαντικότητας τέθηκε στο 0.05 ($p < 0.05$). Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό IBM SPSS v. 29.

Αποτελέσματα: Οι συμμετέχοντες κατονόμασαν σε υψηλό ποσοστό (95%) το βασικό συναίσθημα της χαράς, αλλά παρουσίασαν σημαντικά χαμηλότερη επίδοση στα αρνητικά βασικά συναισθήματα (θυμός, φόβος) και ακόμη χαμηλότερη επίδοση στα σύνθετα συναισθήματα της έκπληξης και υπερηφάνειας. Δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς τον τύπο των ερεθισμάτων και το φύλο, τόσο συνολικά όσο και για τα επιμέρους συναισθήματα.

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι στην ηλικία των 5-6 ετών τα παιδιά είναι σε θέση να αξιοποιούν αποτελεσματικά τόσο στατικές όσο και δυναμικές πληροφορίες από το πρόσωπο, ενώ οι διαφορές φύλου δεν φαίνεται να έχουν ακόμη σταθεροποιηθεί.

Λέξεις-κλειδιά: *συναίσθημα, τυπική ανάπτυξη, στατικά ερεθίσματα, δυναμικά ερεθίσματα, προσχολική ηλικία*

ΠΑ10: ΤΟ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΑΦ

Α. Γυφτογιάννη¹, Μ. Γυφτογιάννη², Α. Μαρτζακλή³

¹ ΠΕ21, Μ.Εδ., Μ.Ν.Ρ.Ν., ΚΕΔΑΣΥ Αιτωλοακαρνανίας

² ΠΕ21, Μ.Εδ., Μ.Σc , ΣΜΕΑΕ

³ ΠΕ21, Λογοθεραπεύτρια

Σκοπός μελέτης: Τα παιδιά με ΔΑΦ εμφανίζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συχνά επηρεάζουν τις διατροφικές τους συνήθειες. Σχετίζονται κυρίως με τη διαφορετική λειτουργία του αισθητηριακού, συμπεριφορικού και επικοινωνιακού τους προφίλ και οδηγούν σε περιορισμένο διατροφολόγιο, ελλείψεις θρεπτικών συστατικών και προβλήματα εντερικής λειτουργίας. Σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση και ανάλυση των διατροφικών συνηθειών παιδιών με ΔΑΦ, η καταγραφή της συχνότητας κατανάλωσης των τροφών με βάση την ομάδα τους καθώς και η ανάλυση του διατροφικού τους προφίλ με βάση το φύλο.

Μεθοδολογία: Συμμετείχαν 55 παιδιά με διάγνωση ΔΑΦ, που πληρούσαν τα κριτήρια του DSM-V, ηλικίας 2.6-8.0 ετών, 45 αγόρια και 10 κορίτσια που δέχονταν παρέμβαση και προέρχονταν από περιοχές της Δυτικής Ελλάδας. Η χορήγηση του ερωτηματολογίου Child Food Frequency Questionnaire πραγματοποιήθηκε από τις ερευνήτριες και συμπληρώθηκε από τους γονείς των παιδιών. Η διαδικασία έλαβε χώρα τη χρονική περίοδο 2024-2025. Στατιστική ανάλυση: Διενεργήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση των δεδομένων με το λογισμικό SPSS v.25.

Αποτελέσματα: Τα παιδιά χαρακτηρίστηκαν από ένα εξαιρετικά περιορισμένο διατροφολόγιο και κατανάλωναν συχνότερα τροφές χαμηλής περιεκτικότητας σε θρεπτικά συστατικά. Περίπου οι μισοί συμμετέχοντες απέρριπταν ολόκληρες ομάδες τροφών από το ρεπερτόριο τους, κυρίως φρούτα και λαχανικά και παρουσίαζαν μειωμένη κατανάλωση πρωτεϊνών. Το (80%) των συμμετεχόντων κατανάλωναν συχνότερα αμυλούχες τροφές πλούσιες σε υδατάνθρακες, είχαν ιδιαίτερη προτίμηση σε γλυκά, τυποποιημένα σνακ και επεξεργασμένες τροφές.

Συζήτηση: Η παρούσα μελέτη διερεύνησε τις διατροφικές προτιμήσεις καθώς και τη συχνότητα πρόσληψης τροφών διαφορετικής γεύσης, υφής και σύστασης προερχόμενων από ποικίλες ομάδες τροφών. Η διατροφή των παιδιών με ΔΑΦ χαρακτηρίζεται ως λιγότερο ισορροπημένη σε σχέση με των νευροτυπικών συνομιλήκων.

Λέξεις κλειδιά: ΔΑΦ, διατροφικό ρεπερτόριο, διαταραχές σίτισης

ΠΑ11: ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ: ΠΡΟΦΙΛ ΓΟΝΕΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Γ. Κ. Βρεττάκος¹, Μ. Κωβαίου²

¹ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

² Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Σκοπός-Στόχος Μελέτης: Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να αναδείξει διαφορετικά προφίλ γονέων που δεν προχωρούν σε έναρξη λογοθεραπευτικής παρέμβασης, αναλύοντας στάσεις, πεποιθήσεις και κοινωνικοδημογραφικούς παράγοντες.

Μεθοδολογία: Συμμετείχαν 50 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας που αξιολογήθηκαν ως χρήζοντα λογοθεραπείας. Χορηγήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο σε κλίμακα Likert που διερευνούσε αντιλήψεις, στάσεις και πεποιθήσεις για την ηλικία έναρξης θεραπείας, την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, εγγραμματισμό υγείας και κοινωνικο-πολιτισμικές επιρροές.

Στατιστική Ανάλυση: Χρησιμοποιήθηκαν μη παραμετρικές μέθοδοι (Spearman) λόγω μη κανονικής κατανομής, με στόχο τον εντοπισμό σχέσεων μεταξύ μεταβλητών και μοτίβων στάσεων.

Αποτελέσματα: Αναδείχθηκαν διακριτές ομάδες γονέων, όπως: α) γονείς με προσέγγιση «αναμονής», β) γονείς που θεωρούν την ηλικία του παιδιού ακατάλληλη για θεραπεία και γ) γονείς με επιφυλακτικές στάσεις απέναντι στην αναγκαιότητα της λογοθεραπείας. Τα προφίλ αυτά παρουσίαζαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις με συγκεκριμένες δημογραφικές μεταβλητές και στάσεις έναντι της παρέμβασης.

Συμπεράσματα: Η κατανόηση των διαφορετικών προφίλ γονέων μπορεί να ενισχύσει την εξατομικευμένη συμβουλευτική και να βελτιώσει τη συμμετοχή των οικογενειών στη θεραπευτική διαδικασία.

Λέξεις κλειδιά: γονικά προφίλ, συμμόρφωση, λογοθεραπεία, προσχολική ηλικία, στάσεις

ΠΑ12: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ε. Α. Σουμάκη¹, Α. Τσέλιου², Ε. Ε. Κωνσταντινίδου², Μ. Στασινού², Π. Στέγγου², Β.Ι. Χρονόπουλος³, Α. Φραγκούλη-Σακελλαροπούλου⁴, Α. Καραμπούλα⁵, Ι. Καμουλάκος⁵, Α. Σούρλου⁶, Κ. Καλούτσα⁶, Α. Δ. Περιστερή⁶, Γ. Βάγια⁷

¹ Παιδοψυχίατρος-Ψυχαναλύτρια, τ. Αν. Καθηγήτρια Παιδοψυχιατρικής Πανεπιστημίου Κρήτης, Επιστημονικά Υπεύθυνη Κινητής Μονάδας Ψυχικής Υγείας Παιδιών & Εφήβων Π.Ε. Πειραιά & Ν. Αργοσαρωνικού, Ε.Κ.Ψ. Π. Σακελλαρόπουλος

² Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας Παιδιών & Εφήβων Π.Ε. Πειραιά & Ν. Αργοσαρωνικού, Ε.Κ.Ψ. Π. Σακελλαρόπουλος

³ Οικονομολόγος, Διδάκτωρ Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, Ε.Κ.Ψ. Π. Σακελλαρόπουλος

⁴ Λογοπεδικός-Λογοθεραπεύτρια (PhD), Πρόεδρος Δ.Σ. Ε.Κ.Ψ Π. Σακελλαρόπουλος

⁵ Εθελοντές λογοθεραπευτές

⁶ Εθελοντές εργοθεραπευτές

⁷ Εθελόντρια ψυχολόγος

Η Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας Παιδιών & Εφήβων Πειραιά και Ν. Αργοσαρωνικού της Ε.Κ.Ψ. Π. Σακελλαρόπουλος, στο πλαίσιο της πρόληψης και της κοινοτικής παρέμβασης, υλοποιεί πρόγραμμα πρώιμης ανίχνευσης αναπτυξιακών και ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών στους δημόσιους παιδικούς σταθμούς του Δήμου Πειραιά. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η καταγραφή και διερεύνηση πρώιμων ενδείξεων αναπτυξιακών και ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών στην προσχολική ηλικία. Επιδιώκεται επίσης η αποτύπωση της κατάκτησης βασικών αναπτυξιακών οροσήμων και η ανάδειξη πιθανών δυσκολιών, όπως αναφέρονται από γονείς και εκπαιδευτικούς μέσω σταθμισμένων εργαλείων αξιολόγησης.

Η αξιολόγηση πραγματοποιείται από τη διεπιστημονική ομάδα της Μονάδας με τη συμβολή εθελοντών και περιλαμβάνει κλινική παρατήρηση του παιδιού σε δομημένες και ημιδομημένες συνθήκες, χορήγηση ψυχομετρικών και διαγνωστικών εργαλείων και παιδοψυχιατρική εκτίμηση όπου κρίνεται αναγκαίο.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκαν το ΑνΟμιλο 4, το Ερωτηματολόγιο Αναπτυξιακών Οροσήμων της Μονάδας Δοξιάδη και το ASEBA.

Συμμετείχαν 269 παιδιά προσχολικής ηλικίας (3-4 ετών) από δεκατέσσερις παιδικούς σταθμούς. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε από τον Φεβρουάριο 2025 έως τον Μάρτιο 2026.

Τα αποτελέσματα αφορούν στην καταγραφή της κατάκτησης των αναπτυξιακών οροσήμων, των πρώιμων ενδείξεων ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών και των δυσκολιών των παιδιών στο οικογενειακό και εκπαιδευτικό πλαίσιο. Επιπλέον, αναδεικνύονται πιθανές δυσκολίες στην ανάπτυξη λόγου και ομιλίας.

Συμπερασματικά, η εφαρμογή προγραμμάτων πρώιμης ανίχνευσης σε κοινοτικό πλαίσιο συμβάλλει στην έγκαιρη αναγνώριση αναπτυξιακών, γλωσσικών και ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών στην προσχολική ηλικία. Η χρήση σταθμισμένων εργαλείων και η συστηματική καταγραφή δεδομένων από διεπιστημονική ομάδα συμβάλλουν στην αντιμετώπιση σύγχρονων επιστημονικών και τεχνολογικών προκλήσεων.

Λέξεις-κλειδιά: πρώιμη ανίχνευση, αναπτυξιακά ορόσημα, ανάπτυξη λόγου και ομιλίας, πρώιμες ενδείξεις διαταραχών λόγου και ομιλίας

ΠΑ13: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΒΡΕΦΩΝ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΔΕΠΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΖΩΗΣ

Π. Ε. Άσλεϋ, Χ. Παπαηλιού

Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αιγάλεω, Αθήνα

Σκοπός: Η έγκαιρη ανίχνευση της ΔΕΠΥ μπορεί να συμβάλλει στην έγκαιρη παρέμβαση και την πρόληψη κοινωνικο-γνωστικών και γλωσσικών ελλειμμάτων. Η παρούσα έρευνα εξέτασε την ικανότητα βρεφών ηλικίας 3 και 6 μηνών υψηλού κινδύνου για ΔΕΠΥ (ΥΚ-ΔΕΠΥ) για ανταπόκριση σε προσκλήσεις της μητέρας για επικοινωνία.

Μεθοδολογία: Από τα 16 βρέφη του δείγματος, 3 χαρακτηρίστηκαν ΥΚ-ΔΕΠΥ βάσει σταθμισμένων εργαλείων ανίχνευσης της διαταραχής σε πατέρα ή αδελφό/ή. Οι δυάδες μητέρων-βρεφών μαγνητοσκοπήθηκαν στο σπίτι τους σε συνθήκες σίτισης και παιχνιδιού. Επισημειώθηκαν η διάρκεια, η συχνότητα και η ένταση κάθε είδους συμπεριφοράς της μητέρας και του βρέφους. Ως ανταπόκριση ορίστηκε το πρότυπο συμπεριφοράς που παρήγαγε το βρέφος σε μέγιστο διάστημα 3 δευτερολέπτων μετά τον τερματισμό μιας επικοινωνιακής πρόσκλησης.

Στατιστική ανάλυση: Δεδομένου του μικρού αριθμού συμμετεχόντων και των επαναλαμβανόμενων μετρήσεων ανά συμμετέχοντα χρησιμοποιήθηκαν Γενικευμένα Γραμμικά Μικτά Μοντέλα.

Αποτελέσματα: Στους 3 μήνες ο ρυθμός ανταπόκρισης των βρεφών ΥΚ-ΔΕΠΥ ήταν σημαντικά χαμηλότερος, σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό των βρεφών ΧΚ-ΔΕΠΥ (64% έναντι 80%). Ωστόσο, η διαφορά αυτή δεν ήταν πλέον σημαντική στους 6 μήνες (68% έναντι 71%). Οι δύο ομάδες δεν διέφεραν σημαντικά ως προς τη διάρκεια αλληλοεπικοινωνίας των συμπεριφορών και το χρονικό διάστημα της ανταπόκρισης. Όμως, οι συμπεριφορές των βρεφών ΥΚ-ΔΕΠΥ παρουσίασαν σημαντικά χαμηλότερη ένταση σε σύγκριση με τα βρέφη ΧΚ-ΔΕΠΥ, ιδιαίτερα τα εκφωνήματα και η εστίαση σε κοινό αντικείμενο με τη μητέρα σε συνδυασμό με κράτημα του αντικειμένου.

Συμπεράσματα: Η διατάραξη του ρυθμού της επικοινωνίας μπορεί να αποτελεί μία πρώιμη ένδειξη ΔΕΠΥ. Τα ευρήματα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν στην κλινική πράξη για έγκαιρη παρέμβαση.

ΠΑ14: ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΥΠΟΚΛΙΜΑΚΩΝ ΤΟΥ SDQ

Δρ. Κ. Δρόσος¹, Μ. Βόρκα¹, Α. Μεσαρίτη², Γ. Θεολόγου², Δρ. Λ. Βωνιάτη¹

¹ Πρόγραμμα Λογοθεραπείας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

² Παγκύπριος Σύνδεσμος για Άτομα με Αυτισμό

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της επίδρασης μιας νατουραλιστικής λογοθεραπευτικής προσέγγισης στα πλαίσια της εντατικής αλληλεπίδρασης σε ενήλικες με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), με έμφαση στις επιμέρους δυσκολίες και δυνατότητες όπως καταγράφονται από κλινικούς εκπαιδευτές - φροντιστές, με τη χρήση της ελληνικής έκδοσης του ερωτηματολογίου Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ).

Μεθοδολογία: Στη μελέτη συμμετείχαν είκοσι (N=20) ενήλικες με ΔΑΦ, δεκαεπτά (17) άνδρες και τρεις (3) γυναίκες, με ηλικιακό εύρος 23 έως 45 χρόνων και μέση ηλικία 31 έτη (SD=5 έτη). Όλοι οι συμμετέχοντες εντάχθηκαν σε εξατομικευμένο και ομαδικό λογοθεραπευτικό πρόγραμμα παρέμβασης. Η αξιολόγηση του δείγματος πραγματοποιήθηκε στην έναρξη και τη λήξη της εξάμηνης παρέμβασης από τους κλινικούς εκπαιδευτές. Στατιστική Ανάλυση: Η στατιστική ανάλυση βασίστηκε σε αντιστοίχιση κάθε συμμετέχοντα με τον εαυτό του (within-subject design) και περιλάμβανε περιγραφική στατιστική, ελέγχους συζευγμένων δειγμάτων και ανάλυση ανά θεματική και ανά ερώτηση.

Αποτελέσματα: Σε περιγραφικό επίπεδο, δεν παρατηρήθηκαν ουσιώδεις διαφοροποιήσεις στους συνολικούς δείκτες δυσκολιών. Παρατηρήθηκαν τάσεις μείωσης των δυσκολιών στην υπερκινητικότητα/απροσεξία ($\Delta \approx -0,20$) και στις δυσκολίες συμπεριφοράς ($\Delta \approx -0,15$), καθώς και ήπια θετική μεταβολή στις κοινωνικές δεξιότητες ($\Delta \approx +0,08$). Η ανάλυση ανά ερώτηση ανέδειξε βελτιώσεις σε δείκτες προσοχής, αυτορρύθμισης και προσαρμογής σε νέες καταστάσεις. Κλινικά παρατηρήθηκε αύξηση κινήτρου και χρόνου συμμετοχής σε δεξιότητες ζωής καθώς και έκφραση ανάγκης αυτοαποκάλυψης.

Συμπεράσματα: Η νατουραλιστική προσέγγιση φαίνεται να υποστηρίζει λειτουργικές αλλαγές σε ενήλικες με ΔΑΦ, οι οποίες αποτυπώνονται κυρίως σε επιμέρους συμπεριφορικούς δείκτες, δεξιότητες ζωής, προσαρμοστικότητα σε νέες καταστάσεις και διαφορετικά επικοινωνιακά περιβάλλοντα.

Λέξεις-κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, νατουραλιστική προσέγγιση, λογοθεραπευτική παρέμβαση, SDQ, ενήλικες

ΠΑ15: ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΒΙΟΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΗ ΝΟΣΟ ALZHEIMER: ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΔΟΜΗΣ

Ι. Μάρης¹, Ν.Καρπαθίου², Σ. Βαρλοκώστα³

¹ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

² Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου & Εταιρεία Alzheimer Αθηνών, Αθήνα

³ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών & Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά», Αθήνα

Η παρούσα έρευνα αποσκοπούσε: (α) στη σύγκριση των αφηγηματικών επιδόσεων ασθενών με ήπια Νόσο Alzheimer (NA) και νευροτυπικών ηλικιωμένων και (β) στη διερεύνηση της επίδρασης των λεξιλογικών και συντακτικών δεξιοτήτων στην οργάνωση των αφηγήσεων στις δύο ομάδες.

Στην έρευνα συμμετείχαν 13 ασθενείς διαγνωσμένοι με NA ήπιου σταδίου και 12 νευροτυπικοί ηλικιωμένοι αντιστοιχισμένοι ως προς την εκπαίδευση και την ηλικία. Οι αφηγηματικές δεξιότητες των συμμετεχόντων αξιολογήθηκαν με τη χορήγηση της Ιστορίας του Σκύλου από το Πρωτόκολλο MAIN. Η αφηγηματική ανάλυση περιελάμβανε δείκτες μικροδομής (λεξιλογική ποικιλία, συντακτική πολυπλοκότητα) και μακροδομής (δομή της ιστορίας, πολυπλοκότητα της ιστορίας).

Όλες οι στατιστικές αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν στο RStudio. Για την ανίχνευση της σημαντικότητας των αποκλίσεων μεταξύ των δύο ομάδων διεξήχθη ο έλεγχος Independent Samples T-Test, ενώ για την ανίχνευση της επίδρασης των δεικτών μικροδομής στους δείκτες μακροδομής διεξήχθη η μη παραμετρική ανάλυση παλινδρόμησης Kendall-Theil. Τα αποτελέσματα της έρευνας υπέδειξαν ότι οι ασθενείς με NA σημείωσαν χαμηλότερες επιδόσεις από τους νευροτυπικούς ηλικιωμένους σε όλους τους αφηγηματικούς δείκτες με εξαίρεση την πολυπλοκότητα της αφήγησης. Παράλληλα, παρατηρήθηκε σημαντική επίδραση και των δύο δεικτών μικροδομής στην οργάνωση της μακροδομής και στις δύο ομάδες. Ωστόσο, οι ασθενείς με NA φαίνεται ότι στηρίχθηκαν περισσότερο στην λεξιλογική ποικιλία, ενώ οι τυπικοί ηλικιωμένοι στη συντακτική πολυπλοκότητα για τη σύνθεση των αφηγήσεων.

Συνολικά, η παρούσα έρευνα προσφέρει προκαταρκτικά δεδομένα για τα την εξασθένιση της αφηγηματικής ικανότητας στη NA. Ταυτόχρονα, αναδεικνύει την άρρηκτη σύνδεση μεταξύ των δύο επιπέδων αφηγηματικού λόγου, με την κάθε ομάδα, ωστόσο, να αξιοποιεί με διαφορετικό τρόπο τους δείκτες μικροδομής για την οργάνωση της μακροδομής.

Λέξεις - κλειδιά: Νόσος Alzheimer, αφηγηματική ικανότητα, μικροδομή, μακροδομή

ΠΑ16: ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ 5-12 ΕΤΩΝ

Ε. Γιαννακού, Ε. Θεοδώρου

Τμήμα Επιστημών Αποκατάστασης, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεμεσός, Κύπρος

Το γλωσσικό σύστημα αναπτύσσεται από την πρώιμη ηλικία χωρίς συνειδητή διδασκαλία για την πλειοψηφία των παιδιών. Ωστόσο, ορισμένα παιδιά παρουσιάζουν γλωσσική καθυστέρηση και χρειάζονται λογοθεραπευτική αξιολόγηση για επιβεβαίωση πιθανής γλωσσικής καθυστέρησης ή Αναπτυξιακής Γλωσσικής Διαταραχής. Οι δυσκολίες μπορεί να αφορούν την έκφραση ή/και την κατανόηση του λόγου. Η παρούσα εργασία εστιάζει στη γλωσσική κατανόηση και συγκεκριμένα στα Εργαλεία Αξιολόγησης (ΕΑ) της κατανόησης της γραμματικής, με έμφαση στη μορφολογία και τη σύνταξη. Σκοπός της παρούσας Συστηματικής Ανασκόπησης (ΣΑ) είναι ο εντοπισμός μελετών που εξέτασαν τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά υπαρχόντων ΕΑ της γραμματικής κατανόησης παιδιών 5-12 ετών, καθώς και ο καθορισμός των γλωσσών για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί τέτοια εργαλεία. Η ΣΑ αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς συμβάλλει στη συστηματική χαρτογράφηση του διεθνούς τοπίου στον συγκεκριμένο τομέα, ενημερώνοντας τη μέχρι σήμερα περιορισμένη βιβλιογραφία και παρέχοντας χρήσιμο πλαίσιο για ερευνητές και κλινικούς. Διερευνήθηκαν πέντε βάσεις δεδομένων, η διαχείριση των μελετών πραγματοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας Covidence και η ανασκόπηση ακολούθησε τις κατευθυντήριες οδηγίες PRISMA 2020. Εντοπίστηκε μικρός αριθμός ΕΑ που επικυρώθηκαν ψυχομετρικά, συχνά όμως σε μη ικανοποιητικό βαθμό. Για αρκετές γλώσσες, όπως η ελληνική, δεν διατίθενται κατάλληλα εργαλεία ολιστικής αξιολόγησης της γραμματικής κατανόησης. Έτσι, απαιτείται περαιτέρω έρευνα για ενίσχυση των υπαρχόντων εργαλείων και ανάπτυξη νέων που να απευθύνονται σε παιδιά που μιλούν ελληνικά και άλλες γλώσσες. Αυτά θα πρέπει να πληρούν αυστηρά ψυχομετρικά κριτήρια (όπως εγκυρότητα, αξιοπιστία και κανονιστικά δεδομένα) και να υποστηρίζουν έγκυρη λογοθεραπευτική αξιολόγηση. Τα κατάλληλα ΕΑ είναι απαραίτητα για την έγκαιρη αναγνώριση των δυσκολιών και τον καθορισμό διάγνωσης όπου κρίνεται αναγκαία.

Λέξεις κλειδιά: *γλωσσική κατανόηση, γραμματική, εργαλεία αξιολόγησης, ψυχομετρικά χαρακτηριστικά*

ΠΑ17: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΥΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ Η/ΚΑΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΠΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Ι. Τάλλη¹, Ε. Θεοδώρου², Ά. Μουτή¹, Σ. Σταυρακάκη¹, Ε. Commissaire³, Β. Τουγιουντζή⁴

¹ Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

² Επιστημών Αποκατάστασης, Σχολή Επιστημών Υγείας, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεμεσός, Κύπρος

³ Department of Psychology, University of Strasbourg

⁴ ΠΜΣ Νευροεπιστήμες, νευρογλωσσολογία και εφαρμογές, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Η έγκαιρη αναγνώριση δυσκολιών στη γλωσσική ανάπτυξη και τον αναδυόμενο γραμματισμό σε πολύγλωσσα παιδιά αποτελεί διαχρονική πρόκληση για τα εκπαιδευτικά συστήματα. Στην καθημερινή σχολική πράξη, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αξιολογήσουν παιδιά με διαφορετικά γλωσσικά προφίλ, χωρίς να διαθέτουν κατάλληλα εργαλεία ανίχνευσης που να λαμβάνουν υπόψη την πολυγλωσσία και να υποστηρίζουν τεκμηριωμένες αποφάσεις για πιθανή παραπομπή.

Η παρούσα μελέτη, η οποία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια Erasmus+ Project, παρουσιάζει την ανάπτυξη δύο ερωτηματολογίων ανίχνευσης βασισμένων στην αναφορά εκπαιδευτικών, σχεδιασμένων για χρήση σε αυθεντικά σχολικά περιβάλλοντα. Τα ερωτηματολόγια απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας (4-6 ετών) και στις πρώτες τάξεις του δημοτικού (6-9 ετών) και στοχεύουν στην αποτύπωση της γλωσσικής ανάπτυξης και πρώιμης ανάπτυξης γραμματισμού σε περισσότερες από μία γλώσσες. Η διαμόρφωση των ερωτήσεων στηρίχθηκε σε αναγνωρισμένους κλινικούς δείκτες αναγνώρισης γλωσσικών και μαθησιακών διαταραχών, σε ηλικιακά αναμενόμενες δεξιότητες και σε αρχές πολυγλωσσικής αξιολόγησης που εστιάζουν σε αναπτυξιακά πρότυπα και όχι σε μεμονωμένες επιδόσεις.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη δομή της βαθμολόγησης, ώστε να είναι γρήγορη, εύκολα υπολογίσιμη και λειτουργική για τον εκπαιδευτικό, παρέχοντας σαφείς ενδείξεις κινδύνου και υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων για παραπομπή. Η αξιολόγηση των εργαλείων από ειδικούς και η πιλοτική εφαρμογή τους σε σχολικές τάξεις έδειξαν ότι ενισχύουν την παιδαγωγική κρίση και βοηθούν στη διάκριση μεταξύ τυπικής πολυγλωσσικής ανάπτυξης και πιθανών γλωσσικών ή μαθησιακών δυσκολιών. Τα ερωτηματολόγια αποτελούν τα πρώτα εργαλεία ανίχνευσης ειδικά σχεδιασμένα για πολύγλωσσα παιδιά στην Ελλάδα και την Κύπρο, με σαφή προσανατολισμό στην εκπαιδευτική πράξη και την έγκαιρη υποστήριξη των παιδιών.

ΠΑ18: ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΥΞΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (ΕΕΕ)

Α. Βαφάκου¹, Ν. Ντάγκα¹, Α. Σαρπαντιε¹, Κ. Πεντάρη¹, Δ. Παλέρμος²

¹ Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών – Λογοθεραπευτών

² Τμήμα Πολιτικών Δημόσιας Υγείας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αθήνα

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Μελέτη εκτίμησης των γνώσεων, πεποιθήσεων και κλινικών πρακτικών Ελλήνων λογοθεραπευτών σχετικά με την Επαυξητική και Εναλλακτική Επικοινωνία (ΕΕΕ), με στόχο την ανάδειξη πιθανών κενών εκπαίδευσης, στάσεων και εφαρμογής στην κλινική πράξη.

Μεθοδολογία: Συγχρονική μελέτη ερωτηματολογίου που χορηγήθηκε σε λογοθεραπευτές κατά την περίοδο 2025.

Στατιστική ανάλυση: Εφαρμόστηκε περιγραφική στατιστική. Ο βαθμός εξοικείωσης και εφαρμογής μεθόδων ΕΕΕ εκτιμήθηκε μέσω ερωτήσεων τύπου Likert πέντε βαθμίδων (1–5). Χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό SAS software, Version 9.4.

Αποτελέσματα: Στη μελέτη συμμετείχαν 73 λογοθεραπευτές, εκ των οποίων το 61,6% διέθετε μεταπτυχιακή εκπαίδευση και άνω, το 76,7% εργαζόταν σε κέντρα ειδικών θεραπειών, το 53,4% ασχολούνταν με βρέφη και νήπια (0–3 ετών) και το 53,4% είχε επαγγελματική εμπειρία ≥ 10 ετών. Η πλειονότητα (91,8%) δήλωσε ότι έχει λάβει εκπαίδευση στην ΕΕΕ, ωστόσο μόνο το 49,3% μέσω προπτυχιακών/μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Ποσοστό 34,2% ανέφερε χαμηλή εκπαιδευτική υποστήριξη στην διαχείριση ατόμων με σύνθετες επικοινωνιακές ανάγκες. Διαδεδομένες πεποιθήσεις περιλάμβαναν την επίδραση της γλωσσικής κατανόησης στην απόφαση ενσωμάτωσης συστήματος ΕΕΕ (34,2%), την ανάγκη προαπαιτούμενων δεξιοτήτων πριν την εφαρμογή (32,9%) και τη σταδιακή εισαγωγή λεξιλογίου (64,4%). Το 76,7% ενσωμάτωνε συστήματα ΕΕΕ στο θεραπευτικό πλάνο, κυρίως περιστασιακά (60,3%), ενώ μόνο το 16,4% ανέφερε συχνή χρήση. Η εφαρμογή αφορούσε κυρίως παιδιά 3–6 ετών (64,4%), με περιορισμένη χρήση σε ηλικίες 0–2 ετών (11,0%). Η χρήση τεχνολογικών μέσων ήταν χαμηλή, ενώ το συχνότερο εμπόδιο ήταν η αντίσταση του οικογενειακού περιβάλλοντος (68,5%).

Συμπεράσματα: Αναδείχθηκαν σημαντικά εκπαιδευτικά κενά και περιοριστικές πεποιθήσεις όσον αφορά την ΕΕΕ, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ενίσχυσης της δομημένης εκπαίδευσης και της πρώιμης, οικογενειοκεντρικής εφαρμογής.

ΠΑ19: ΑΠΟ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕΕ

Β. Σκαρλοπούλου¹, Δ. Τριαδάς²

¹ Λογοθεραπεύτρια, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας, Αθήνα

² Λογοθεραπευτής, Λογοπεδικός, Πάτρα

Η Εναλλακτική και Επαυξητική Επικοινωνία (ΕΕΕ) αποτελεί βασικό μέσο υποστήριξης ατόμων με σύνθετες επικοινωνιακές ανάγκες, διευκολύνοντας την έκφραση και τη συμμετοχή σε κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Σημαντικός παράγοντας στον σχεδιασμό συστημάτων ΕΕΕ είναι η επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου, και ειδικότερα η ισορροπία μεταξύ βασικού (core) και πρόσθετου (fringe) λεξιλογίου. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση, μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, του ρόλου που διαδραματίζει ο λεξιλογικός σχεδιασμός στην προώθηση της λειτουργικής και κοινωνικής χρήσης της ΕΕΕ.

Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση διεθνών επιστημονικών δημοσιεύσεων που εξετάζουν τη χρήση βασικού και πρόσθετου λεξιλογίου σε συστήματα ΕΕΕ. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων και περιέλαβε άρθρα και βιβλία που σχετίζονται με το core vocabulary, το fringe vocabulary και τη λειτουργική χρήση της επικοινωνίας. Τα κριτήρια επιλογής αφορούσαν μελέτες που εξετάζουν τον σχεδιασμό λεξιλογίου και τη συμβολή του στην επικοινωνιακή συμμετοχή των χρηστών ΕΕΕ.

Η ανάλυση των δεδομένων ήταν ποιοτική και βασίστηκε στη σύνθεση των βασικών θεωρητικών και ερευνητικών ευρημάτων της βιβλιογραφίας.

Η βιβλιογραφία δείχνει ότι το βασικό λεξιλόγιο περιλαμβάνει συχνές και ευέλικτες λέξεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλαπλά επικοινωνιακά πλαίσια, ενώ το πρόσθετο λεξιλόγιο παρέχει τη δυνατότητα έκφρασης πιο συγκεκριμένων εννοιών και εμπειριών. Ο συνδυασμός τους φαίνεται να υποστηρίζει όχι μόνο την έκφραση αιτημάτων αλλά και την ανάπτυξη κοινωνικών επικοινωνιακών λειτουργιών, όπως ο σχολιασμός, η κοινή προσοχή και η έναρξη αλληλεπίδρασης.

Ο ισορροπημένος σχεδιασμός βασικού και πρόσθετου λεξιλογίου στα συστήματα ΕΕΕ μπορεί να ενισχύσει τη λειτουργική και κοινωνική χρήση της επικοινωνίας και να συμβάλει ουσιαστικά στη συμμετοχή των χρηστών σε καθημερινά κοινωνικά περιβάλλοντα.

ΠΑ20: ΜΕΤΑΒΑΙΝΟΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΣΤΗΝ ΕΕΕ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Α. Βαφάκου

Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών - Λογοθεραπευτών

Σκοπός Μελέτης: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να περιγράψει την πορεία κατάκτησης βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης, φωνολογικής ενημερότητας καθώς και μετάβασης στην χρήση αλφαβήτου της Ρ., 5 ετών και χρήστριας συστήματος ΕΕΕ, μέσω του προγράμματος Accessible Literacy Learning.

Μεθοδολογία: Κατά την έναρξη της παρέμβασης η Ρ. χρησιμοποιούσε ένα πλήρες σύστημα ΕΕΕ και κατείχε πρώιμες δεξιότητες αλφαριθμητισμού. Η παρέμβαση έγινε στην αγγλική γλώσσα μέσω του λογισμικού ALL και στόχευσε στην ενίσχυση της φωνολογικής ενημερότητας, στην γραφοφωνημική αντιστοίχιση, στην ανάγνωση απλών και πιο σύνθετων λέξεων τόσο σε απομόνωση όσο και σε ιστορίες. Ταυτόχρονα με την παρέμβαση μέσω του προγράμματος ALL, πραγματοποιούνταν και δραστηριότητες στις οποίες δινόταν η ευκαιρία για εξάσκηση της γραφής, στο tablet αλλά και με άλλους τρόπους προσβάσιμους στην ίδια.

Στατιστική Ανάλυση: Δεν πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση καθώς πρόκειται για μελέτη περίπτωσης.

Αποτελέσματα: Μετά το τέλος της παρέμβασης μέσω του ALL αλλά και επιπλέον δραστηριοτήτων αλφαριθμητισμού, η Ρ. κατάφερε να αναπτύξει δεξιότητες φωνολογικής επίγνωσης, γραφοφωνημικής αντιστοίχισης, ανάγνωσης και γραφής, περνώντας από σύστημα επικοινωνίας μέσω γραφικών συμβόλων σε λογισμικό επικοινωνίας μέσω γραπτού κειμένου. Συμπεράσματα: Η μελέτη αυτής της περίπτωσης υπογραμμίζει την σημασία του αλφαριθμητισμού για τα παιδιά που χρησιμοποιούν συστήματα ΕΕΕ και αναδεικνύει την ανάγκη ύπαρξης προσβάσιμων λογισμικών για την κατάκτησή του.

Λέξεις κλειδιά: *φωνολογική ενημερότητα, γραφοφωνημική αντιστοίχιση, Επαυξητική Εναλλακτική Επικοινωνία, Accessible Literacy Learning*

ΠΑ21: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΠΑΥΞΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΒΛΕΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΣΕ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Α. Σαρπαντιέ

Κέντρο Ειδικών Θεραπειών, Μικροί Ήρωες: Παιδιατρικό Θεραπευτικό Κέντρο, Μαρούσι Αττικής

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι η περιγραφή της επικοινωνιακής εξέλιξης παιδιού με εγκεφαλική παράλυση σπαστικής τετραπληγίας μέσω εφαρμογής επαυξητικής και εναλλακτικής επικοινωνίας (ΕΕΕ) με χρήση βλεμματικής ανίχνευσης, καθώς και η ανάδειξη της συμβολής της εξατομικευμένης παρέμβασης στην ενίσχυση της λειτουργικής επικοινωνίας και της επικοινωνιακής συμμετοχής.

Μεθοδολογία: Παρουσιάζεται η περίπτωση κοριτσιού ηλικίας 5 ετών και 2 μηνών, ενταγμένου σε πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης για παιδιά με κινητικές αναπηρίες. Η παρέμβαση επικεντρώθηκε στη συστηματική εκπαίδευση στη χρήση συστήματος ΕΕΕ με πρόσβαση μέσω βλεμματικής ανίχνευσης και του λογισμικού Grid 3, με στόχο την κάλυψη λειτουργικών επικοινωνιακών αναγκών της καθημερινής ζωής. Στατιστική Ανάλυση: Δεν εφαρμόστηκε στατιστική ανάλυση, καθώς πρόκειται για περιγραφική μελέτη περίπτωσης.

Αποτελέσματα: Η επικοινωνιακή εξέλιξη αποτυπώθηκε σε δύο χρονικά σημεία, κατά την έναρξη της παρέμβασης και στην παρούσα χρονική στιγμή, μέσω του εργαλείου Communication Matrix. Παρατηρήθηκε ουσιαστική βελτίωση στη λειτουργική επικοινωνία, με μετάβαση σε πιο σύνθετες μορφές επικοινωνιακής πρόθεσης, διεύρυνση των επικοινωνιακών λειτουργιών (αίτημα, άρνηση, κοινωνική αλληλεπίδραση, σχολιασμός) και αυξημένη αυτονομία στη χρήση του συστήματος ΕΕΕ με βλεμματική ανίχνευση.

Συμπεράσματα: Η μελέτη αναδεικνύει τη σημασία της έγκαιρης και εξατομικευμένης παρέμβασης ΕΕΕ, καθώς και της κατάλληλης μεθόδου πρόσβασης, στη διευκόλυνση της επικοινωνιακής συμμετοχής παιδιών με σοβαρές κινητικές αναπηρίες, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην εξέλιξη της κλινικής πρακτικής στον τομέα της Επαυξητικής και Εναλλακτικής Επικοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: Επαυξητική και εναλλακτική επικοινωνία, βλεμματική ανίχνευση, εγκεφαλική παράλυση, λειτουργική επικοινωνία, μελέτη περίπτωσης

ΠΑ22: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΧΑΜΗΛΗΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΕΕΕ): ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΦΗΒΟΥ 15 ΕΤΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ (ΔΑΦ)

Ζ. Παπαβραμοπούλου¹, Μ.-Λ.Φουντάκη¹, Α. Μίχου², Ι. Παπακυρίσης²

¹ Κέντρο Λογοθεραπείας

² Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

Σκοπός Μελέτης: Η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας εισαγωγής ενός διττού θεραπευτικού προγράμματος (χαμηλής και υψηλής τεχνολογίας) ΕΕΕ σε έφηβο 15 ετών με ΔΑΦ για πρώτη φορά.

Μεθοδολογία: Δομήθηκε ένα εξατομικευμένο θεραπευτικό πρωτόκολλο. Οι φροντιστές συμμετείχαν στην εύρεση βασικού λεξιλογίου. Μέχρι στιγμής, έχουν πραγματοποιηθεί 20 συνεδρίες (διάρκειας 1 ώρας): 4 θεραπευτικές συνεδρίες με χαμηλής-τεχνολογίας, 8 με υψηλής-τεχνολογίας ΕΕΕ (Grid) και 8 με την εφαρμογή AAC Cboard. Καταγράφηκαν όλοι οι θετικοί ενισχυτές που χρησιμοποιήθηκαν (λεκτικές προτροπές, μοντελοποίηση, δεικτική καθοδήγηση) και οι αποκρίσεις.

Στατιστική Ανάλυση: Καταμετρήθηκε ο συνολικός αριθμός ορθών αποκρίσεων και αυθόρμητων λεκτικών παραγωγών ενώ πραγματοποιήθηκε ποσοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα, αναλύθηκε ο δείκτης ανεξαρτησίας (independence index), ο οποίος υπολογίστηκε αφαιρώντας τον αριθμό των συνολικών αποκρίσεων από τις αποκρίσεις σε ερεθίσματα με θετική ενίσχυση.

Αποτελέσματα: Η συχνότητα λεκτικών παραγωγών αυξήθηκε μετά την 13η συνεδρία, και συνδέθηκε με την εισαγωγή της υψηλής τεχνολογίας ΕΕΕ. Η εμφάνιση αυθόρμητων λεκτικών παραγωγών συνδέθηκε αποκλειστικά με την εφαρμογή AAC Cboard (4 λέξεις). Η συχνότητα των ορθών αποκρίσεων παρουσίασε διακύμανση με ανοδική τάση (διάγραμμα 1), με μέγιστη τιμή στην 15η συνεδρία (n=12, μέγιστος αριθμός αυθόρμητων λεκτικών αποκρίσεων). Ενώ στις αρχικές συνεδρίες ο έφηβος υποστηρίζονταν με θετική ενίσχυση, στις τελικές συνεδρίες σταθεροποιήθηκε μικρός αλλά σημαντικός αριθμός ανεξάρτητων αποκρίσεων (δείκτης ανεξαρτησίας – διάγραμμα 2).

Συμπεράσματα: Η εισαγωγή της ΕΕΕ σε μη λεκτικό έφηβο, δύναται να επιτευχθεί με λειτουργικά αποτελέσματα. Αναδείχθηκε η υπεροχή της υψηλής τεχνολογίας με την εφαρμογή Cboard να αυξάνει τον αριθμό αυθόρμητων λεκτικών παραγωγών και το δείκτη ανεξαρτησίας. Κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω έρευνα.

Λέξεις-Κλειδιά: εναλλακτική επαγγελματική επικοινωνία, ΔΑΦ, επικοινωνιακή αυτονομία

ΠΑ23: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΑΥΞΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΑΚΑΤΟΝ ΣΕ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΗ ΧΡΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ

Ι. Τσάτσικα, Ε. Χατζηγιάννη, Ε. Καρβέλη, Σ. Κουκουβίνου, Π. Μεράβογλου
ΜΑΚΑΤΟΝ Ελλάς

Εισαγωγή: Η αυτόνομη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς συνδέεται με την κοινωνική συμμετοχή, τη λειτουργικότητα και την ποιότητα ζωής. Η μετακίνηση ατόμων με επικοινωνιακές και γνωστικές δυσκολίες δυσχεραίνεται λόγω μη προσβάσιμων τρόπων παρουσίασης της πληροφορίας. Το παρόν έργο αναπτύχθηκε για να καλύψει αυτό το κενό μέσω της δημιουργίας οπτικοποιημένου εγχειριδίου χρήσης μέσων μαζικής μεταφοράς, βασισμένο στη χρήση του λεξιλογίου ΜΑΚΑΤΟΝ ως μέσο εναλλακτικής και επαυξητικής επικοινωνίας. Το πρόγραμμα ΜΑΚΑΤΟΝ λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ περιβαλλοντικής πληροφορίας και κατανόησης, ενισχύοντας τη λειτουργικότητα του χρήστη.

Μεθοδολογία: Η ανάπτυξη του εγχειριδίου βασίστηκε σε συστηματική συλλογή και ανάλυση των επιμέρους σταδίων μιας διαδρομής με λεωφορείο (προετοιμασία, μετακίνηση, επιβίβαση, παραμονή, αποβίβαση, διαχείριση απρόβλεπτων καταστάσεων), με κατανομή της πληροφορίας σε λειτουργικές ενότητες. Το περιεχόμενο διαμορφώθηκε με βάση τις ανάγκες των χρηστών μετά από αίτημά τους, με απλοποίηση και προτεραιοποίηση ουσιαστικών πληροφοριών. Χρησιμοποιήθηκαν επιλεγμένες έννοιες από το Λεξιλόγιο ΜΑΚΑΤΟΝ με τα αντίστοιχα σύμβολα και νοήματα, σύμφωνα με τις βασικές αρχές του προγράμματος, συνοδευόμενα από φωτογραφικό υλικό. Δόθηκε έμφαση στην απλοποίηση της γλώσσας και στην ακρίβεια των οδηγιών. Το υλικό αξιολογήθηκε άτυπα από ειδικούς και ομάδες νέων χρηστών και αναθεωρήθηκε βάσει παρατηρήσεων. Επιπλέον, αξιοποιήθηκε τεχνητή νοημοσύνη για δημιουργία οπτικού υλικού με περιορισμό διασπαστικών στοιχείων.

Συμπεράσματα: Το εγχειρίδιο δύναται να λειτουργήσει ως δομημένο πλαίσιο οργάνωσης της πληροφορίας, υποστηρίζοντας τη συστηματική προσέγγιση της αυτόνομης μετακίνησης. Μέσω της πολυεπίπεδης οπτικοποίησης, αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση της κατανόησης, στη μείωση της αβεβαιότητας και στην ενίσχυση της λειτουργικότητας και της αυτονομίας των χρηστών. Εξετάζεται η ανάπτυξη ψηφιακής εφαρμογής για περαιτέρω ενίσχυση της προσβασιμότητας.

ΠΑ24: ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΕ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ν. Ντάγκα¹, Σ. Νανάς², Ι. Βασιλειάδης²

¹ Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα της Ιατρικής του ΕΚΠΑ «Κλινική Εργοσπιρομετρία, άσκηση, προηγμένη τεχνολογία και αποκατάσταση» με Κατεύθυνση «Προηγμένη Τεχνολογία και Αποκατάσταση», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Αθήνα

² Καθηγητής Ιατρικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Αθήνα

Σκοπός: Η μελέτη εξετάζει τις αντιλήψεις και τις στάσεις του ιατρικού και κλινικού προσωπικού σε ελληνικά νοσοκομεία σχετικά με τη χρήση και χρησιμότητα των συστημάτων ΕΕΕ, αναδεικνύει παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοχή και εφαρμογή τους, και εντοπίζει προκλήσεις και ανάγκες για την επιτυχή ενσωμάτωσή τους.

Μεθοδολογία: Ένα ερωτηματολόγιο 20 ερωτήσεων δημιουργήθηκε μέσω Google Forms και συμπληρώθηκε από 60 επαγγελματίες υγείας σε ελληνικά νοσοκομεία. Συλλέχθηκαν δημογραφικά στοιχεία και αξιολογήθηκαν οι στάσεις απέναντι στα συστήματα ΕΕΕ, με έμφαση στο επίπεδο γνώσης και τις ανάγκες εφαρμογής τους.

Στατιστική Ανάλυση: Τα δεδομένα αναλύθηκαν με το λογισμικό IBM SPSS Statistics 28.0.0.0 για την εκτέλεση στατιστικών αναλύσεων.

Αποτελέσματα: Το 92% των συμμετεχόντων είχε ελάχιστη ή καμία γνώση για τα συστήματα ΕΕΕ, ενώ το 8% επαρκή γνώση, ωστόσο, όλοι αναγνώρισαν τα πιθανά οφέλη τους. Το 93% θεωρεί απαραίτητο το εξειδικευμένο προσωπικό για διαταραχές επικοινωνίας, το οποίο υπάρχει μόνο στο 20% των κλινικών. Όλοι συμφωνούν ότι η εφαρμογή της ΕΕΕ θα βελτίωνε την ποιότητα της περίθαλψης και της ζωής των ασθενών.

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για περισσότερη κατάρτιση στον τομέα της ΕΕΕ για τους επαγγελματίες υγείας, αντανακλώντας τάσεις σε άλλες χώρες. Η εξάρτηση από παραδοσιακές μεθόδους επικοινωνίας θα μπορούσε να ενισχυθεί με την ενσωμάτωση των συστημάτων ΕΕΕ, προσφέροντας οφέλη στην ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης και την ευημερία των ασθενών. Η μελέτη συνηγορεί υπέρ μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης που να περιλαμβάνει υπηρεσίες ΕΕΕ και εξειδικευμένο προσωπικό στην πρακτική των νοσοκομείων, αντικατοπτρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο της ΕΕΕ στη υγειονομική περίθαλψη.

Λέξεις κλειδιά: ΕΕΕ, νοσοκομείο, ποιότητα ιατρικής περίθαλψης, ποιότητα ζωής

ΠΑ25: ΟΤΑΝ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΘΑΙΝΕΤΑΙ ΩΣ ΣΥΝΟΛΟ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΟΥ GESTALT LANGUAGE PROCESSING

Β. Σκαρλοπούλου¹, Δ. Τριαδάς²

¹ Λογοθεραπεύτρια, Σύμβουλος ψυχικής υγείας, Αθήνα

² Λογοθεραπευτής, Λογοπεδικός, Πάτρα

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του μοντέλου Gestalt Language Processing (GLP) ως εναλλακτικής αναπτυξιακής πορείας της γλώσσας, κατά την οποία η γλωσσική επεξεργασία πραγματοποιείται αρχικά μέσα από ολόκληρα γλωσσικά σχήματα (gestalts) και όχι μέσω μεμονωμένων λέξεων. Η μελέτη στοχεύει στην παρουσίαση των βασικών θεωρητικών αρχών της προσέγγισης και στη διερεύνηση των εφαρμογών της στην υποστήριξη της γλωσσικής και επικοινωνιακής ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.

Ακολουθήθηκε μεθοδολογία βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Πραγματοποιήθηκε συστηματική αναζήτηση διεθνών επιστημονικών άρθρων και κλινικών μελετών που εξετάζουν το Gestalt Language Processing, τη λειτουργία της ηχολαλίας και τα στάδια εξέλιξης της γλωσσικής ανάπτυξης σε παιδιά που επεξεργάζονται τη γλώσσα ολιστικά. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων, όπως Google Scholar και PubMed, με έμφαση σε σύγχρονες ερευνητικές δημοσιεύσεις.

Τα δεδομένα που προέκυψαν από τη βιβλιογραφία αναλύθηκαν με περιγραφική θεματική ανάλυση, με στόχο την κατηγοριοποίηση των ευρημάτων σε βασικούς άξονες: τα στάδια ανάπτυξης του GLP, τη λειτουργική σημασία της ηχολαλίας και τις προτεινόμενες θεραπευτικές και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις.

Τα ευρήματα αναδεικνύουν ότι το Gestalt Language Processing αποτελεί μια διαφορετική αλλά λειτουργική αναπτυξιακή διαδρομή της γλώσσας. Η ηχολαλία φαίνεται να λειτουργεί ως ενδιάμεσο στάδιο στη διαδικασία γλωσσικής επεξεργασίας, μέσω του οποίου τα παιδιά μεταβαίνουν σταδιακά προς πιο ευέλικτη και δημιουργική χρήση της γλώσσας.

Η κατανόηση του Gestalt Language Processing μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πιο εξατομικευμένων και νευροεπιβεβαιωτικών παρεμβάσεων. Η ενσωμάτωση αυτής της προσέγγισης στην κλινική πρακτική μπορεί να ενισχύσει την επικοινωνιακή συμμετοχή και τη γλωσσική εξέλιξη παιδιών με διαφορετικούς τρόπους επεξεργασίας της γλώσσας.

ΠΑ26: ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ (ΔΑΦ)

Α. Μπανιώτη¹, Ι. Βογινδρούκας¹, Ε. Περιστέρη²

¹ Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη

Εισαγωγή: Τα παιδιά με ΔΑΦ αφηγούνται με λιγότερα στοιχεία δομής ιστορίας σε σχέση με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ)¹. Είναι σημαντικό για το σχεδιασμό της θεραπευτικής παρέμβασης να εντοπιστεί σε ποια μακροδομικά στοιχεία υστερούν και ποια κατανοούν. Παράλληλα, παράγουν λιγότερους όρους εσωτερικής κατάστασης (ΟΕΚ)², χωρίς όμως να έχουν διερευνηθεί ενδελεχώς τα είδη τους. Η ανάλυση αυτών των παραμέτρων είναι κρίσιμη, καθώς συνδέεται όχι μόνο με γλωσσικές, αλλά και με κοινωνικο-γνωστικές και πραγματολογικές δεξιότητες³.

Σκοπός: Συγκρίθηκαν οι επιδόσεις διήγησης παιδιών με ΔΑΦ και ΤΑ, εστιάζοντας στα στοιχεία της δομής ιστορίας, τη χρήση ΟΕΚ, την έκταση και την κατανόηση.

Μεθοδολογία: Συμμετείχαν 21 παιδιά με ΔΑΦ και 22 με ΤΑ (4;7-10 ετών), παρόμοιας ηλικίας, μη λεκτικής νοημοσύνης, και γλωσσικών δεξιοτήτων. Χορηγήθηκε μία ιστορία του «Διαγλωσσικού Εργαλείου Αξιολόγησης Αφηγήσεων» και αναλύθηκε ως προς τα μακροδομικά στοιχεία: Σκηνικό, ΟΕΚ ως εκκίνηση, Στόχο, Απόπειρα, Αποτέλεσμα και ΟΕΚ ως αντίδραση. Οι ΟΕΚ ταξινομήθηκαν σε: όρους αντίληψης, φυσιολογίας και συνείδησης, συναισθηματικής κατάστασης, βούλησης, νόησης, ηθικής και κοινωνικο-σχεσιακής κατάστασης. Η κατανόηση εξετάστηκε με ερωτήσεις για τους Στόχους, τους ΟΕΚ και τη Συνολική πλοκή. Μετρήθηκαν οι λέξεις περιεχομένου των διηγήσεων. Οι αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν στο λογισμικό στατιστικής ανάλυσης SPSS (v.23).

Αποτελέσματα: Στις διηγήσεις τους τα παιδιά με ΔΑΦ χρησιμοποίησαν λιγότερους στόχους ($p=.002$), και ΟΕΚ ως αντίδραση ($p=.031$), λιγότερους ΟΕΚ αντίληψης, φυσιολογίας και συνείδησης ($p=.015$) και είχαν χαμηλότερη επίδοση στην κατανόηση των ΟΕΚ ($p=.026$).

Συμπεράσματα: Τα παιδιά με ΔΑΦ ενσωματώνουν λιγότερο συχνά τη στοχοθεσία των χαρακτήρων και τους ΟΕΚ, που σχετίζονται με τα γεγονότα της αφήγησης, ενώ δυσκολεύονται και στην κατανόηση ΟΕΚ.

Λέξεις-κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, διήγηση, κατανόηση, μακροδομή, όροι εσωτερικής κατάστασης

Βιβλιογραφικές Αναφορές:

- Gillam, S. L., Hartzheim D., Studenka, B. Simonsmeier, V., & Gillam, R. (2015). Narrative intervention for children with autism spectrum disorder (ASD). *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 58(3), 920-933.
- Margoni, F., & Surian, L. (2016). Mental state understanding and moral judgment in children with autistic spectrum disorder. *Frontiers in Psychology*, 7, 1478.
- Themistocleous, C., Andreou, M., & Peristeri, E. (2026, February 10). What are the effects of autism on discourse micro- and macro-structure? A systematic review [Preprint]. PsyArXiv. https://osf.io/preprints/psyarxiv/a97xv_v2

ΠΑ27:ΟΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ORAL NARRATIVE INTERVENTION PROGRAMME ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Δ. Καπουνάς¹, Ι. Τάλλη², Ε. Θεοδώρου³, Μ. Βουλγαράκη²

¹ Ιατρικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

² Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

³ Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεμεσός, Κύπρος

Η ικανότητα αφήγησης είναι μια σύνθετη διαδικασία και συνάμα πολύ σημαντική για την επικοινωνία. Τα παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) συχνά παρουσιάζουν δυσκολίες στη δομή και στη συνοχή της αφήγησης, γεγονός που καθιστά αναγκαίες τις στοχευμένες παρεμβάσεις. Η μελέτη διερευνά την επίδραση του Oral Narrative Intervention Programme (Πρόγραμμα Παρέμβασης στην Προφορική Αφήγηση, ΟΝΙΡ), ενός προγράμματος λογοθεραπευτικής παρέμβασης που ενισχύει την οργάνωση και πολυπλοκότητα της προφορικής αφήγησης.

Στην έρευνα συμμετείχαν 6 παιδιά με ΔΑΦ (5 αγόρια, 1 κορίτσι, Μ.Ο. ηλικίας 7,8 έτη) τα οποία έλαβαν την παρέμβαση σε ατομικές συνεδρίες. Για τον σχεδιασμό της μελέτης αξιοποιήθηκε το Multiple Baseline Design (Σχεδιασμός πολλαπλών βασικών γραμμών, MBD) με μετρήσεις πριν και μετά την παρέμβαση. Οι μετρήσεις αυτές περιλάμβαναν: μακροδομή (αναδιήγηση, δομική πολυπλοκότητα, όροι εσωτερικής κατάστασης, κατανόηση) και μικροδομή (μέσο μήκος εκφωνήματος, αριθμός διαφορετικών λέξεων, υποτακτικές προτάσεις). Το πρόγραμμα παρέμβασης είχε διάρκεια 9 εβδομάδες και περιλάμβανε 18 συνεδρίες, 2 ανά εβδομάδα. Σκοπός του προγράμματος ήταν η βελτίωση των αφηγηματικών δεξιοτήτων, μέσω διδακτικών σεναρίων, εικονιδίων και εικονογραφημένων βιβλίων.

Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας συγκρίθηκαν μετρήσεις που προέκυψαν από την αναδιήγηση των ιστοριών του Multilingual Assessment Instrument of Narratives: Μωρά πουλάκια, Μωρά κατσικάκια. Παρατηρήθηκε ανοδική τάση μετά την παρέμβαση σε δείκτες μικροδομής και μακροδομής. Στατιστικά σημαντικές διαφορές εντοπίστηκαν στην αναδιήγηση, στο μέσο μήκος εκφωνήματος και στις υποτακτικές προτάσεις.

Τα ευρήματα της μελέτης υποδηλώνουν πιθανή θετική επίδραση του ΟΝΙΡ στις αφηγηματικές δεξιότητες παιδιών με ΔΑΦ. Η μελέτη τονίζει τη σημασία στοχευμένων λογοθεραπευτικών παρεμβάσεων για την ανάπτυξη τόσο της αφηγηματικής ικανότητας όσο και της κατανόησης της προφορικής αφήγησης.

Λέξεις-κλειδιά: Διαταραχή αυτιστικού φάσματος, αφήγηση, μακροδομή, μικροδομή, παρέμβαση ΟΝΙΡ

ΠΑ28: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΥΝΟΔΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΣΕ ΝΗΠΙΑ ΜΕ ΔΑΦ: ΜΙΑ ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ΑΙΤΩΛΟΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Μ. Γυφτογιάννη¹, Α. Γυφτογιάννη², Ε. Αγοραστό³

¹ ΠΕ21, Μ.Εδ., Μ.Σc, ΣΜΕΑΕ

² ΠΕ21, Μ.Εδ., Μ.Ν.Ρ.Ν., ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Αιτωλοακαρνανίας

³ ΠΕ02, Μ.Σc, Αν. Προϊσταμένη, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Αιτωλοακαρνανίας

Σκοπός - Στόχος Μελέτης: Οι διεπιστημονικές ομάδες των ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο τόσο στην έγκαιρη διάγνωση της ΔΑΦ και την αποτύπωση του αναπτυξιακού προφίλ των νηπίων όσο και στον καθορισμό κατάλληλων εκπαιδευτικών και θεραπευτικών παρεμβάσεων. Υπάρχουν περιορισμένα ερευνητικά δεδομένα σχετικά με τα συνοδά ελλείμματα, καθώς και με τα προτεινόμενα πλαίσια φοίτησης. Η παρούσα μελέτη διερευνά τη συχνότητα εμφάνισης των συνοδών ελλειμμάτων σε νήπια με ΔΑΦ και τις εισηγήσεις του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. για το πλαίσιο φοίτησης.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε αναδρομική ανάλυση αξιολογικών εκθέσεων μαθητών νηπιαγωγείου με ΔΑΦ. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν κατά την περίοδο Οκτώβριος 2024 - Δεκέμβριος 2025. Από τους 281 μαθητές νηπιαγωγείου που αξιολογήθηκαν εκείνη την περίοδο, οι 124 διαγνώστηκαν με ΔΑΦ (44,1%), 89 αγόρια (71,8%) και 35 κορίτσια (27,2%). Στη διεπιστημονική ομάδα συμμετείχαν ένας εκπαιδευτικός ΕΑΕ, μία λογοθεραπεύτρια, ένας ψυχολόγος, ένας κοινωνικός λειτουργός. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε με σταθμισμένα εργαλεία και μέσω κλινικής παρατήρησης.

Στατιστική ανάλυση: Διενεργήθηκε περιγραφική στατιστική ανάλυση των δεδομένων με το λογισμικό SPSS v.25.

Αποτελέσματα: Το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών δεν είχαν αναπτύξει επικοινωνιακό λόγο, εμφάνιζαν διάσπαση προσοχής και δυσκολίες συγκέντρωσης. Σημαντικό ποσοστό εμφάνισε ψυχοκινητική ανησυχία και δυσκολίες αυτορρύθμισης. Από το σύνολο των 124 μαθητών, το 3,2% προτάθηκε να φοιτήσει στο πλαίσιο της τάξης, το 66,1% φοίτηση με παράλληλη στήριξη, το 8,1% φοίτηση σε τμήμα ένταξης και το 22,6% φοίτηση σε ΣΜΕΑΕ. Συζήτηση: Τα ευρήματα αναμένεται να συμβάλουν στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων για το καταλληλότερο πλαίσιο φοίτησης και τα προτεινόμενα υποστηρικτικά προγράμματα καθώς και στην ενίσχυση του ρόλου του λογοθεραπευτή στη διεπιστημονική αξιολόγηση και στη διαμόρφωση εξατομικευμένων αξόνων παρέμβασης.

Λέξεις κλειδιά: ΔΑΦ, συνοδά ελλείμματα, πλαίσιο στήριξης, αξιολόγηση ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.

ΠΑ29: ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΠΡΑΞΙΑ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Χ. Νικητοπούλου¹, Μ. Βλασσοπούλου¹, Α. Θεοφίλη², Ε. Α. Ευστρατιάδου³

¹ Α΄ Ψυχιατρική Κλινική, Αιγινήτειο Νοσοκομείο, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ιατρικής, Αθήνα

² Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα

³ Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα

Σκοπός Μελέτης: Σύμφωνα με την υπάρχουσα διεθνή βιβλιογραφία, η κλινική εικόνα της Παιδικής Απραξίας της Ομιλίας (ΠΑΟ) θεωρείται ότι ενδέχεται να μεταβάλλεται αναπτυξιακά. Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η διερεύνηση της πιθανής ηλικιακής διαφοροποίησης του διαγνωστικού προφίλ παιδιών με ΠΑΟ.

Μεθοδολογία: Για τις ανάγκες της έρευνας συμμετείχαν 8 Ελληνόφωνα παιδιά 5,0-8,0 ετών, τα οποία έφεραν τη διάγνωση ΠΑΟ και ταξινομήθηκαν σε 3 ηλικιακές ομάδες. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από ευρύτερη μελέτη σχετικά με τα κριτήρια διαφοροποίησης της ΠΑΟ από Διαταραχές Ήχων Ομιλίας. Σε όλα τα παιδιά εφαρμόστηκε σταθμισμένο πρωτόκολλο εκτίμησης των νοητικών και γλωσσικών λειτουργιών, ενώ αποκλείστηκε η συνύπαρξη άλλης παθολογικής οντότητας. Χορηγήθηκαν συγκεκριμένες υποδοκιμασίες του VMPAC (Verbal Motor Production Assessment for Children) (Hayden & Square, 1999), αναφορικά με τη διαδοχοκίνηση, την προσωδία και τη συστηματικότητα λαθών ομιλίας. Στατιστική Ανάλυση: Ελέγχθηκε η συγκρισιμότητα των ομάδων, ως προς την ηλικία, μέσω μονοπαραγοντικής ανάλυσης διακύμανσης (one-way ANOVA).

Αποτελέσματα: Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας οι συμμετέχοντες της μικρότερης ηλικιακής ομάδας με διάγνωση ΠΑΟ μπορούν να παρουσιάσουν πιο ακατάληπτη ομιλία, καθώς και δυσκολία στη διαδοχή ήχων ομιλίας, συγκριτικά με τους μεγαλύτερους ηλικιακά συμμετέχοντες που ενδέχεται να παρουσιάσουν πιο έντονες δυσκολίες προσωδίας και εναπομείναντα άρθρωτικά λάθη.

Συμπεράσματα: Τα συμπτώματα της ΠΑΟ εμφανίζονται να μεταβάλλονται με την ηλικία και την ωριμότητα των παιδιών, τα οποία με το πέρασμα της ηλικίας ενδέχεται να αναπτύξουν αντισταθμιστικές στρατηγικές.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική Απραξία της ομιλίας, ετερογένεια, διαγνωστικό προφίλ, ηλικία

ΠΑ30: Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19 ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΔΑΣΥ Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Γ. Καράμπελα, Ε. Γερονίκου

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

Σκοπός-Στόχος μελέτης: Η παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα στοχεύει να διερευνήσει τον αντίκτυπο της πανδημίας Covid-19 σε παιδιά προσχολικής ηλικίας χρησιμοποιώντας δεδομένα από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. του Ν. Φθιώτιδας, για τέσσερα συναπτά σχολικά έτη (2018-2022) πριν, κατά τη διάρκεια και δύο χρόνια μετά την πανδημία. Η συγκεκριμένη μελέτη επιδιώκει να αποσαφηνίσει πώς η κοινωνική απομόνωση, η έλλειψη σταθερής εκπαιδευτικής ρουτίνας, οι εναλλακτικές εκπαιδευτικές πρακτικές και η μειωμένη δια ζώσης αλληλεπίδραση επηρέασαν τη γνωστική, κοινωνική, συναισθηματική και γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών.

Μεθοδολογία: Η μεθοδολογία που επιλέχθηκε είναι η ποσοτική προσέγγιση. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της καταγραφής και οργάνωσης στοιχείων από το αρχείο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Ν. Φθιώτιδας. Το δείγμα περιλάμβανε τις εξής πληροφορίες: σχολείο φοίτησης, αιτίες παραπομπής, διάγνωση, επαναφοιτήσεις και επαναξιολογήσεις. Στατιστική Ανάλυση: Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS και μέσω της μεθόδου Chi-Square, η οποία επιτρέπει τη σύγκριση ανάμεσα σε κατηγορικές μεταβλητές.

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν στατιστικά σημαντική αύξηση στα αιτήματα παράλληλης στήριξης μετά το 2020. Παράλληλα, παρατηρείται μείωση των επαναφοιτήσεων και αύξηση στον αριθμό των επαναξιολογήσεων το 2021-2022. Ακόμα, καταγράφηκε σταθερή αυξητική τάση των παραπομπών για αναπτυξιακές διαταραχές με κορύφωση την σχολική χρονιά 2021-2022 τάση που άρχισε να διαφαίνεται ήδη από την προηγούμενη ακαδημαϊκή χρονιά.

Συμπεράσματα: Η σύγκριση με τα διεθνή δεδομένα δείχνει ότι η πανδημία είχε πολύπλοκες, αλλά και παρόμοιες συνέπειες σε παγκόσμιο επίπεδο οι οποίες αποτυπώθηκαν και στην παρούσα μελέτη στο ΚΕ.ΔΑ.Σ.Υ. Ν. Φθιώτιδας. Η μελέτη υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις και αναδεικνύει τον κομβικό ρόλο του ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. στη διεπιστημονική υποστήριξη των παιδιών.

Λέξεις - κλειδιά: Πανδημία Covid-19, προσχολική αγωγή, κοινωνική απομόνωση, συναισθηματικές επιπτώσεις, γλωσσικές επιπτώσεις

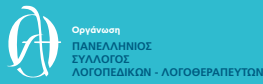
ΠΑ31: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗΣ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑΣ ΣΤΗ ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΞΗ, ΤΗ ΛΕΚΤΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΤΕΛΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

Π. Κουτσιανός¹, Ι. Τάλλη¹, Γ. Ανδρέου²

¹ Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

² Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση της επιρροής της ταυτόχρονης διγλωσσίας στη γλωσσική και γνωστική ανάπτυξη, καθώς και η καλύτερη κατανόηση του γλωσσικού και γνωστικού προφίλ μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή (ΑΓΔ). Αξιολογήθηκαν τέσσερις ομάδες, συνολικά 85 παιδιών, ηλικίας 5-7,3 ετών: 10 μονόγλωσσα με ΑΓΔ, 14 ταυτόχρονα δίγλωσσα με ΑΓΔ, 32 μονόγλωσσα τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ) και 29 ταυτόχρονα δίγλωσσα ΤΑ. Εξετάστηκαν στα εξής έργα: παραγωγή λεξιλογίου, κατανόηση και παραγωγή μορφολογίας - σύνταξης, ανάκληση συντακτικών δομών, φωνολογική βραχύχρονη μνήμη (επανάληψη ψευδολέξεων), λεκτική βραχύχρονη μνήμη (ευθεία ανάκληση αριθμών), λεκτική εργαζόμενη μνήμη (αντίστροφη ανάκληση αριθμών), ικανότητα αναστολής (παρατεταμένη εφαρμογή σύνθετης στρατηγικής), και συμπερασματική σκέψη (μη λεκτικές αλληλουχίες). Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά χαμηλότερες επιδόσεις των ομάδων με ΑΓΔ σε σύγκριση με τις ομάδες ΤΑ σε όλα τα έργα. Οι συγκρίσεις μεταξύ των δύο κλινικών ομάδων ανέδειξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές υπέρ των μονόγλωσσων παιδιών στο λεξιλόγιο, καθώς και στην παραγωγή και κατανόηση μορφοσυντακτικών δομών και στην ανάκληση συντακτικών δομών. Αντίστοιχα, τα δίγλωσσα παιδιά ΤΑ παρουσίασαν χαμηλότερες επιδόσεις στην παραγωγή λεξιλογίου και μορφοσυντακτικών δομών, αλλά όχι στην κατανόηση μορφοσύνταξης, σε σύγκριση με τα μονόγλωσσα παιδιά ΤΑ. Επιπλέον, δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών τόσο με ΑΓΔ, όσο και ΤΑ, στα έργα φωνολογικής βραχύχρονης μνήμης, λεκτικής βραχύχρονης και λεκτικής εργαζόμενης μνήμης. Συνολικά, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η διγλωσσία σχετίζεται με διαφορές μεταξύ μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών- με ΑΓΔ αλλά και ΤΑ- στην μορφοσύνταξη και το λεξιλόγιο, αλλά όχι στη λεκτική βραχύχρονη και εργαζόμενη μνήμη ούτε σε επιτελικές λειτουργίες, όπως η αναστολή και η συμπερασματική σκέψη.

16^ο Πανελλήνιο
Υβριδικό Συνέδριο **Λογοθεραπείας**
Προκλήσεις και Θέσεις στη **Νέα Τεχνολογική Εποχή**

**POSTER
SPOTLIGHT
SESSIONS**

ΕΡ01: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΠΩΛΕΙΑ ΑΚΟΗΣ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Λ. Αλεξόπουλου, Γ. Κ. Βρεττάκος, Σ. Κάκου

Σύλλογος Επιστημόνων Λογοπαθολόγων Λογοθεραπευτών Ελλάδος - ΟΕΕ Ακοής και Ακουστικής Επεξεργασίας

Εισαγωγή – Σκοπός: Η απώλεια ακοής στην πρώιμη παιδική ηλικία αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για την ανάπτυξη της ομιλίας, της γλώσσας και της κοινωνικής επικοινωνίας. Τα πρώτα χρόνια ζωής αποτελούν κρίσιμη περίοδο νευροπλαστικότητας για την ανάπτυξη του ακουστικού και γλωσσικού συστήματος, γεγονός που καθιστά την έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση ιδιαίτερα σημαντικές. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη του ρόλου του λογοθεραπευτή στην πρώιμη αναγνώριση πιθανών ενδείξεων απώλειας ακοής και στην εφαρμογή πρώιμης παρέμβασης, στο πλαίσιο συνεργασίας με την οικογένεια και τη διεπιστημονική ομάδα.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση της σύγχρονης διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με την πρώιμη ανίχνευση της απώλειας ακοής, τη σημασία του νεογνικού ελέγχου ακοής και τις παρεμβάσεις που στοχεύουν στην υποστήριξη της ακουστικής και γλωσσικής ανάπτυξης παιδιών με ακουστική απώλεια.

Στατιστική Ανάλυση: Τα ευρήματα των επιλεγμένων μελετών αναλύθηκαν μέσω ποιοτικής σύνθεσης των δεδομένων, με στόχο τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ χρόνου διάγνωσης, έναρξης παρέμβασης και γλωσσικών αποτελεσμάτων.

Αποτελέσματα: Η βιβλιογραφία δείχνει ότι η έγκαιρη διάγνωση και η πρώιμη παρέμβαση σχετίζονται με σημαντικά καλύτερα αποτελέσματα στην ανάπτυξη της ακουστικής αντίληψης, της κατανόησης και της παραγωγής λόγου. Ο λογοθεραπευτής συμβάλλει τόσο στην πρώιμη αναγνώριση πιθανών επικοινωνιακών δυσκολιών όσο και στην εφαρμογή στοχευμένων παρεμβάσεων που ενισχύουν τη γλωσσική και επικοινωνιακή ανάπτυξη. Παράλληλα, η καθοδήγηση των γονέων και η συνεργασία με τη διεπιστημονική ομάδα αποτελούν βασικά στοιχεία της θεραπευτικής διαδικασίας.

Συμπεράσματα: Η πρώιμη ανίχνευση της απώλειας ακοής και η άμεση ενεργοποίηση λογοθεραπευτικής παρέμβασης αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη βέλτιστη ανάπτυξη της επικοινωνίας. Η οικογενειοκεντρική προσέγγιση και η διεπιστημονική συνεργασία συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση των αναπτυξιακών εκβάσεων των παιδιών με απώλεια ακοής.

Λέξεις-κλειδιά: βαρηκοΐα, πρώιμη παρέμβαση, λογοθεραπεία, γλωσσική ανάπτυξη, διεπιστημονική

ΕΡ02: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ PRADER-WILLI ΚΑΙ ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΑΜΦΟΤΕΡΟΠΛΕΥΡΗ ΝΕΥΡΟΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑ ΒΑΡΗΚΟΪΑ

**Ε. Κουδουμνάκη¹, Ι. Τάλλη², Π. Σαμαρά³, Μ. Αθανασόπουλος¹, Ν. Μαρκάτος¹,
Ι. Αθανασόπουλος¹**

¹ Τμήμα Ωτολογίας, Ακοολογίας, Νευρωτολογίας Παίδων, Παιδιατρικό Κέντρο Αθηνών, Αθήνα

² Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

³ Κέντρο Δοτών Όραμα Ελπίδας, Παιδιατρικό Ογκολογικό Τμήμα, Νοσοκομείο Παίδων «Παναγιώτη και Αγλαΐας Κυριακού», Αθήνα

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση της πρώτης διεθνώς περίπτωσης διπλής διάγνωσης συνδρόμου Prader-Willi (PWS) και αμφοτερόπλευρης νευροαισθητήριας βαρηκοΐας, καθώς και η διαχρονική διερεύνηση της πορείας της ακουστικής, γλωσσικής και επικοινωνιακής ανάπτυξης μετά από διπλή κοχλιακή εμφύτευση και συστηματική λογοθεραπευτική παρέμβαση. Το αγόρι διαγνώστηκε σε ηλικία 3 μηνών με σοβαρού βαθμού αμφοτερόπλευρη νευροαισθητήρια βαρηκοΐα, στο πλαίσιο του νεογνικού ελέγχου ακοής, η οποία επιβεβαιώθηκε με εξειδικευμένο ακοολογικό έλεγχο και το σύνδρομο Prader-Willi με γενετικό έλεγχο. Το παιδί υποβλήθηκε σε διαδοχική διπλή κοχλιακή εμφύτευση (στους 14 και 20 μήνες). Μετά την ενεργοποίηση του πρώτου κοχλιακού εμφυτεύματος σε ηλικία 15 μηνών εντάχθηκε σε πρόγραμμα διεπιστημονικής αποκατάστασης που περιλάμβανε φυσικοθεραπεία, εργοθεραπεία και λογοθεραπεία με τη μέθοδο της ακουστικο-λεκτικής θεραπείας (Auditory Verbal Therapy). Η πρώτη αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε στα 3 έτη, με μη σταθμισμένα γλωσσικά εργαλεία και με ειδικά σχεδιασμένα πρωτόκολλα ακουστικής αντίληψης και μνήμης. Παρατηρήθηκε σταδιακή βελτίωση στην ακουστική αντίληψη, την παραγωγή και κατανόηση λόγου. Σε επανεκτίμηση στα 4 έτη χρησιμοποιήθηκαν τα εργαλεία Εικόνες Δράσης (40ο και 30ο εκατοστημόριο στην πληροφοριακή και γραμματική επάρκεια αντίστοιχα), Δοκιμασία Εκφραστικού Λεξιλογίου (30ο εκατοστημόριο) και οι Προοδευτικές Έγχρωμες Μήτρες Raven (1ο εκατοστημόριο). Παρατηρήθηκε ότι το παιδί ανταποκρίνεται σε λεκτικά και περιβαλλοντικά ερεθίσματα, κατανοεί απλές εντολές χωρίς οπτική υποστήριξη και παράγει εκφωνήματα 4-5 λέξεων. Παραμένουν δυσκολίες στην άρθρωση και τις στοματοκινητικές δεξιότητες. Συμπεραίνεται ότι η πρώιμη κοχλιακή εμφύτευση σε συνδυασμό με εντατική ακουστικο-λεκτική θεραπεία μπορεί να υποστηρίξει σημαντικά την ανάπτυξη της ακουστικής αντίληψης και της γλώσσας ακόμη και σε παιδιά με σύνθετα νευροαναπτυξιακά προφίλ, όπως το σύνδρομο Prader-Willi.

ΕΡ03: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΑΥΞΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΒΛΕΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΣΕ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ ΝΟΣΟ ΚΙΝΗΤΙΚΟΥ ΝΕΥΡΩΝΑ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Ν. Ντάγκα

Λογοθεραπεύτρια, Ιδιώτης & Μέλος Ομάδας Ειδικού Ενδιαφέροντος για την Επαυξητική Εναλλακτική Επικοινωνία

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι η ανάδειξη της συμβολής της Επαυξητικής Εναλλακτικής Επικοινωνίας(ΕΕΕ) στη βελτίωση της επικοινωνίας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής σε ενήλικα με σοβαρή δυσαρθρία και τετραπάρηση.

Μεθοδολογία: Παρουσιάζεται η περίπτωση άνδρα 45ετών με επίκτητη δυσαρθρία και τετραπάρηση, ο οποίος στη συνέχεια διαγνώστηκε με νόσο κινητικού νευρώνα. Παράπεμφθηκε σε κέντρο αποκατάστασης για την αντιμετώπιση κινητικών και επικοινωνιακών δυσκολιών. Κατά τη λογοθεραπευτική αξιολόγηση διαπιστώθηκε έκπτωση στην άρθρωση και μειωμένη καταληπτότητα της ομιλίας, με αποτέλεσμα περιορισμό της λειτουργικής επικοινωνίας και κοινωνική απόσυρση. Οι γνωστικές και γλωσσικές δεξιότητες βρίσκονταν σε καλό επίπεδο. Με βάση τα ευρήματα της αξιολόγησης και λαμβάνοντας υπόψη τους σοβαρούς κινητικούς περιορισμούς, κρίθηκε απαραίτητη η εφαρμογή συστήματος ΕΕΕ με βλεμματική ανίχνευση. Αρχικά δοκιμάστηκε εφαρμογή ΕΕΕ για παραγωγή γραπτού λόγου μέσω ηλεκτρολογίου ελεγχόμενου με οφθαλμικές κινήσεις, η οποία δεν κάλυπτε πλήρως τις επικοινωνιακές ανάγκες του θεραπευόμενου. Γι' αυτό εφαρμόστηκε σύστημα βλεμματικής ανίχνευσης σε iPad, επιτρέποντας την παραγωγή γραπτών μηνυμάτων και τον πλήρη χειρισμό της συσκευής μέσω οφθαλμικών κινήσεων.

Αποτελέσματα: Η χρήση του συστήματος ΕΕΕ με βλεμματική ανίχνευση βελτίωσε τη λειτουργική επικοινωνία του θεραπευόμενου, επιτρέποντάς να εκφράζει ανάγκες, συναισθήματα και απόψεις, να διατηρεί κοινωνική αλληλεπίδραση και να συμμετέχει ενεργά στη λήψη αποφάσεων που αφορούσαν την προσωπική και ιατρική του φροντίδα.

Συμπεράσματα: Η εξατομικευμένη εφαρμογή συστημάτων ΕΕΕ με βλεμματική ανίχνευση συνέβαλε στη διατήρηση της επικοινωνιακής λειτουργικότητας του θεραπευόμενου, ενισχύοντας την κοινωνική επικοινωνία, την αυτονομία και τη δυνατότητα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων για την υγεία του παρά τους σοβαρούς κινητικούς περιορισμούς.

Λέξεις-κλειδιά: *Επαυξητική Εναλλακτική Επικοινωνία(ΕΕΕ), νόσος κινητικού νευρώνα, αυτονομία*

ΕΡ04: ΧΡΗΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΑΥΞΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΕΕΕ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΙΔΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗ GESTALT: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Κ. Πεντάρη

Λογοθεραπεύτρια, Ιδιώτης & Μέλος Ομάδας Ειδικού Ενδιαφέροντος για την Επαυξητική Εναλλακτική Επικοινωνία

Σκοπός - Στόχος Μελέτης: Η Επαυξητική και Εναλλακτική Επικοινωνία (ΕΕΕ) αποτελεί σημαντικό μέσο υποστήριξης παιδιών στο Φάσμα του Αυτισμού που παρουσιάζουν προκλήσεις στην επικοινωνία και τη γλωσσική ανάπτυξη. Η εφαρμογή συστημάτων ΕΕΕ δεν περιορίζεται στην υποκατάσταση της ομιλίας, αλλά συμβάλλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της επικοινωνιακής έκφρασης και της γλωσσικής εξέλιξης. Στα παιδιά που αναπτύσσουν τον λόγο ως Γλωσσικοί Επεξεργαστές Gestalt, τα συστήματα ΕΕΕ παρέχουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο για τη μετάβαση από τη χρήση απομνημονευμένων γλωσσικών μονάδων προς τον αυτοπαραγόμενο λόγο.

Σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι η διερεύνηση της επικοινωνιακής και γλωσσικής εξέλιξης αυτιστικού παιδιού ηλικίας 5,2 χρονών, Γλωσσικού Επεξεργαστή Gestalt, μέσω της χρήσης συστήματος ΕΕΕ.

Μεθοδολογία: Χρησιμοποιήθηκε υψηλής τεχνολογίας σύστημα ΕΕΕ (Τάμπλετ με λογισμικό Android, εφαρμογή SymbioTalk). Πραγματοποιήθηκε συγκριτική ανάλυση καταγραφών με βάση το εργαλείο αξιολόγησης επικοινωνιακών δεξιοτήτων Communication Matrix και τα τέσσερα στάδια γλωσσικής επεξεργασίας των Γλωσσικών Επεξεργαστών Gestalt. Οι καταγραφές αφορούν χρονικό διάστημα έξι μηνών.

Αποτελέσματα: Παρατηρήθηκε σημαντική βελτίωση στην επικοινωνιακή λειτουργία, με αύξηση της επικοινωνιακής πρόθεσης και του αριθμού των εκφραζόμενων επικοινωνιακών μηνυμάτων. Επιπλέον, καταγράφηκε πρόοδος στη γλωσσική ανάπτυξη, με μετάβαση από το Στάδιο 1 στα Στάδια 2, 3 και 4 της γλωσσικής επεξεργασίας Gestalt.

Συμπεράσματα: Η μελέτη αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο της ΕΕΕ ως υποστηρικτικού μέσου για την ενίσχυση της επικοινωνίας και της γλωσσικής ανάπτυξης σε παιδιά που λειτουργούν ως Γλωσσικοί Επεξεργαστές Gestalt.

Λέξεις κλειδιά: Αυτισμός, Επαυξητική Εναλλακτική Επικοινωνία, Γλωσσικός Επεξεργαστής Gestalt, Γλωσσική Ανάπτυξη, Επικοινωνία

ΕΡ05: ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ BECKWITH-WIEDEMANN: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Γ. Θεοδώρου

Λογοπεδικός MSc, BSc Psych, MRes Psyc

Εισαγωγή: Το σύνδρομο Beckwith-Wiedemann (BWS) είναι μια γενετική διαταραχή που χαρακτηρίζεται από σωματική υπερανάπτυξη. Οι ασθενείς με BWS εμφανίζουν ένα φάσμα φαινοτυπικών χαρακτηριστικών όπως μακρογλωσσία, μακροσωμία, εξόμφαλο/ ομφαλοκήλη και διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου παιδικής ηλικίας. Η μακρογλωσσία μπορεί να επηρεάζει την γλωσσική ανάπτυξη και την ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

Κλινική Περίπτωση: Αυτή η μελέτη περίπτωσης έχει ως σκοπό να περιγράψει τις διαδικασίες αξιολόγησης και να καταγράψει μια σειρά παραγόντων που επηρεάζουν την λήψη αποφάσεων για τον σχεδιασμό της λογοπεδικής παρέμβασης σε μια τέτοια περίπτωση. Παράγοντες όπως γλωσσική ανάπτυξη, σίτιση, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, προ και μετεγχειρητική κατάσταση αλλά και υποστήριξη του οικογενειακού πλαισίου. Το περιστατικό, ένα κορίτσι 5 ετών, αξιολογήθηκε προ και μετά την επέμβαση γλωσσέκτομης και έκτοτε κατά διαστήματα έξι μηνών με σταθμισμένα εργαλεία, εργαλεία άτυπης αξιολόγησης και κλινικές παρατηρήσεις. Τα αποτελέσματα δείχνουν σημαντική εξέλιξη των γλωσσικών δεξιοτήτων του παιδιού μετά την γλωσσεκτομή. Παρατηρείται επίσης παρουσία διαδικασιών που αφορούν την άρθρωση, την ανάπτυξη του λεξιλογίου, τις εκφραστικές και αντιληπτικές ικανότητες, την ροή του λόγου, και τις πραγματολογικές δεξιότητες. Διαδικασίες που πιθανά δεν προκύπτουν άμεσα από την μακρογλωσσία.

Συμπεράσματα: Κατά συνέπεια μέσα από την συγκεκριμένη μελέτη υπογραμμίζεται η ανάγκη συνυπολογισμού ποικίλων δυσκολιών που προκύπτουν δευτερογενώς και μετεγχειρητικά. Αναδεικνύεται επίσης η σημασία την αναλογιστικής λογικής στην λήψη αποφάσεων για τον θεραπευτικό σχεδιασμό και σημειώνεται η ανάγκη για διερεύνηση της αιτιολογίας των γλωσσικών και επικοινωνιακών δυσκολιών σε αυτόν τον πληθυσμό.

ΕΡ06: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ WILLIAMS BEUREN ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ

Ε. Κυβρακίδου¹, Δ. Κατσαρού¹, Γ. Ανδρέου², Γ. Κυβρακίδης³

¹ Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος

² Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

³ Κέντρο Ειδικών Θεραπειών «Νους & Λόγος», Θεσσαλονίκη

Περίληψη: Η πραγματολογία αποτελεί βασική συνιστώσα της κοινωνικής επικοινωνίας, καθώς αφορά την έκφραση επικοινωνιακής πρόθεσης, τη διαχείριση της συζήτησης και την προσαρμογή του λόγου στο κοινωνικό πλαίσιο. Δυσκολίες στον τομέα αυτό συνδέονται με ελλείμματα στη θεωρία του νου, στην κατανόηση κοινωνικών συνθημάτων και στη χρήση κατάλληλων κοινωνικών συμβάσεων.

Σκοπός της παρούσας μελέτης περίπτωσης είναι η συγκριτική διερεύνηση των πραγματολογικών δεξιοτήτων ενός παιδιού με Σύνδρομο Williams-Beuren και ενός παιδιού με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος στην ελληνική γλώσσα. Παρότι τα παιδιά με Σύνδρομο Williams-Beuren χαρακτηρίζονται από αυξημένη κοινωνικότητα, η βιβλιογραφία αναδεικνύει σημαντικές πραγματολογικές δυσκολίες, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίζουν ομοιότητες με εκείνες των παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος.

Η συγκριτική αυτή μελέτη περίπτωσης αποτελεί μέρος του δείγματος της διατριβής ενός εκ των ερευνητών. Τα παιδιά ηλικίας 8 ετών έχουν αντιστοιχιστεί ως προς το μη λεκτικό δείκτη νοημοσύνης και έχουν παρόμοιο γλωσσικό επίπεδο. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε με σταθμισμένα εργαλεία εκτίμησης της γενικής νοητικής ικανότητας, της μορφοσυντακτικής και λεξιλογικής επάρκειας και της πραγματολογίας, καθώς και με ερωματολογία γονέων και εκπαιδευτικών και άμεση παρατήρηση. Συλλέχθηκαν επίσης ποιοτικά δεδομένα μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων.

Και τα δύο παιδιά παρουσιάζουν δυσκολίες στην κατανόηση κοινωνικών καταστάσεων και στη θεωρία του νου. Το παιδί με Σύνδρομο Williams-Beuren εκτιμάται ότι θα επιδείξει συγκριτικά καλύτερη επίδοση στις κοινωνικές συμβάσεις. Τα ευρήματα θα παρουσιαστούν στο συνέδριο και αναμένεται να συμβάλουν στη διαφοροδιάγνωση και στον σχεδιασμό στοχευμένων παρεμβάσεων.

Βιβλιογραφία:

- Abdelal, A. (2009). *Pragmatics in language development*. American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Bauman, M. L., & Kemper, T. L. (2005). Neuroanatomic observations of the brain in autism: A review and future directions. *International Journal of Developmental Neuroscience*, 23(2-3), 183-187. <https://doi.org/10.1016/j.ijdevneu.2004.09.006>
- Fujiki, M., Brinton, B., & Schwartz, R. (2009). Pragmatics and social communication in child language disorders. In R. Schwartz (Ed.), *The handbook of child language disorders* (pp. 407-423). Psychology Press / Routledge.
- Hyter, Y. D., & Applegate, E. B. (2012). *Assessment of pragmatic language and social communication (APLSC) (Beta research version)*. Western Michigan University.
- Κυβρακίδου, Ε. (2017). *Στάθμιση της αξιολόγησης πραγματολογίας και κοινωνικής επικοινωνίας στην ελληνική γλώσσα* (MSc thesis). Aristotle University of Thessaloniki.
- Mervis, C. B., & John, A. E. (2010). *Cognitive and behavioral characteristics of children with Williams syndrome*.
- Renfrew, C. (2010). *Word Finding Vocabulary Test (Expressive Vocabulary Test)*. Renfrew Language Scales / Routledge.
- Renfrew, C., & Hancox, L. (2019). *Action Picture Test (5th ed.)*. Routledge. ISBN?13: 978?1138586208.

ΕΡ07: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ: ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΓΟΝΕΪΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Γ. Ρόμπη¹, Ε. Περιστέρη²

¹ Λογοθεραπεύτρια, απόφοιτη του ΔΔΠΜΣ Διαταραχές Επικοινωνίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

² Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ψυχογλωσσολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Σκοπός Μελέτης: Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της κοινωνικής λειτουργικότητας παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) μέσω γονεϊκών ερωτηματολογίων και η σύγκρισή της με την κοινωνική λειτουργικότητα παιδιών τυπικής ανάπτυξης. Δευτερεύοντες στόχοι ήταν η διερεύνηση του γονεϊκού άγχους και των στρατηγικών διαχείρισης που χρησιμοποιούν οι γονείς παιδιών με ΔΑΦ.

Μεθοδολογία:

Στην έρευνα συμμετείχαν 34 γονείς ελληνικών οικογενειών με παιδιά ηλικίας 4–8 ετών: 17 γονείς παιδιών με ΔΑΦ και 17 γονείς παιδιών τυπικής ανάπτυξης. Τα ερωτηματολόγια Stanford Social Dimension Scale (SSDS), Parent Strategies Questionnaire (PSQ) και Autism Parent Stress Index (APSI) μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν στην ελληνική γλώσσα. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε σε κέντρα ειδικής αγωγής, σχολικές μονάδες και μέσω του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος της ερευνήτριας.

Στατιστική Ανάλυση: Η αξιοπιστία των εργαλείων ελέγχθηκε με τον δείκτη Cronbach's α. Η κανονικότητα των κατανομών εξετάστηκε με το τεστ Kolmogorov–Smirnov. Για τη σύγκριση των δύο ομάδων χρησιμοποιήθηκε t-test ανεξάρτητων δειγμάτων, ενώ για τη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ μεταβλητών υπολογίστηκαν συντελεστές συσχέτισης Pearson.

Αποτελέσματα: Τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης παρουσίασαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερη συνολική κοινωνική λειτουργικότητα σε σύγκριση με τα παιδιά με ΔΑΦ ($p = .004$). Στην ομάδα των παιδιών με ΔΑΦ καταγράφηκαν ισχυρές θετικές συσχετίσεις μεταξύ της κοινωνικής αναγνώρισης και άλλων κοινωνικών διαστάσεων ($r = .52-.83$). Δεν διαπιστώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο και την ηλικία, ούτε ως προς τα επίπεδα γονεϊκού άγχους και τις στρατηγικές διαχείρισης.

Συμπεράσματα: Η μελέτη αναδεικνύει σημαντικές διαφορές στην κοινωνική λειτουργικότητα μεταξύ παιδιών με ΔΑΦ και παιδιών τυπικής ανάπτυξης και υπογραμμίζει τη χρησιμότητα του SSDS ως εργαλείου αξιολόγησης κοινωνικών διαστάσεων στην ελληνική γλώσσα. Τα ευρήματα μπορούν να συμβάλουν στον σχεδιασμό παρεμβάσεων που λαμβάνουν υπόψη τόσο τις κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών όσο και τη λειτουργία της οικογένειας.

Λέξεις Κλειδιά: Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), κοινωνική λειτουργικότητα, κοινωνικές δεξιότητες, γονεϊκό άγχος, γονεϊκές στρατηγικές, Stanford Social Dimension Scale

ΕΡ08: ΑΛΛΗΛΟΕΠΙΚΑΛΥΨΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΤΟΤΗΤΑ ΔΕΠ-Υ ΚΑΙ ΔΑΦ ΣΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ε.Ν. Κυρμιζάκης

Λογοθεραπευτής MSc, MEd

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής ή/και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) και η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) είναι δύο νευροαναπτυξιακές διαταραχές με μεγάλη συχνότητα εμφάνισης, υπεύθυνες από κοινού για περίπου το 1/4 των παιδιών που λαμβάνουν υπηρεσίες παρέμβασης στο σχολικό πλαίσιο (Antshel & Russo, 2019). Επιδημιολογικές έρευνες δείχνουν ότι το 40-70% παιδιών με ΔΑΦ παρουσιάζουν συμπτώματα ΔΕΠ-Υ, ενώ αντίστροφα το 1/8 παιδιών με ΔΕΠ-Υ εμφανίζει αυτιστικά χαρακτηριστικά. Η παρούσα εργασία συζητά θέματα αλληλοεπικάλυψης και διακριτότητας μεταξύ των δύο διαταραχών, συγκρίνοντας τα γλωσσικά και γνωστικά τους προφίλ λαμβάνοντας υπόψιν και κριτήρια του DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013).

Στο γλωσσικό επίπεδο, και στις δύο διαταραχές παρατηρείται ετερογένεια, με κοινά ελλείμματα στη φωνολογία (δυσκολίες φωνολογικής ενημερότητας), σημασιολογία (περιορισμένο λεξιλόγιο, δυσκολίες αφηρημένων εννοιών), μορφολογία και σύνταξη (προβλήματα ρηματικών καταλήξεων, αντωνυμιών, παθητικών ρημάτων). Πιο έντονα είναι τα ελλείμματα στην πραγματολογία: δυσκολίες πρωτοπροσαρμογής, διαλόγου, εναλλαγής σειράς, διατήρησης θέματος και αφηγηματικού λόγου (Ανδρέου & Ραξιώνη, 2021· Τσιάρας & Μαλεγιαννάκη, 2021). Διαφορές: Στη ΔΑΦ ξεχωρίζουν ηχολαλία, μονότονη προσωδία, έλλειψη βλεμματικής επαφής και μοιράσματος ενδιαφέροντος λόγω ελλείμματος θεωρίας του Νου, δυσκολία κατανόησης μεταφορών και χιούμορ (Βογινδρούκας, 2016). Στη ΔΕΠ-Υ, οι πραγματολογικές δυσκολίες αποδίδονται σε παρορμητικότητα (διακοπές συνομιλητή, βεβιασμένα συμπεράσματα), ελλειμματική προσοχή και μεταγλωσσικά ελλείμματα, με έμφαση σε γραπτό λόγο και σύνδεση με μαθησιακές δυσκολίες (ορθογραφία, οργάνωση, αναγνωστική κατανόηση) (Αγαπητού, 2022· Παπαναστασίου, 2021).

Στο γνωστικό επίπεδο, κοινά ελλείμματα περιλαμβάνουν εκτελεστικές λειτουργίες (εργαζόμενη μνήμη, συναισθηματική αυτορρύθμιση), διαμοιρασμένη προσοχή και προβλήματα κοινωνικοποίησης, με πιο διάχυτα χαρακτηριστικά στη ΔΕΠ-Υ (Τσιάρας & Μαλεγιαννάκη, 2021). Σημεία διάκρισης: Η ΔΕΠ-Υ εστιάζει σε αναστολή παρορμήσεων, διατηρούμενη προσοχή, οργάνωση χρόνου και στοχοκατευθυνόμενη επιμονή. Η ΔΑΦ σε γνωστική ακαμψία (δυσπροσαρμογή σε αλλαγές, επιμονή σε ρουτίνα), αδύναμη κεντρική συνοχή (εστίαση σε λεπτομέρειες και όχι στη συνολική εικόνα), δυσκολίες ευελιξίας και αφηρημένης σκέψης, κατηγοριοποίησης και πρωτοβουλίας (Βογινδρούκας, 2016).

Τα ευρήματα αναδεικνύουν δύο διακριτές διαγνωστικές κατηγορίες με σημαντική αλληλοεπικάλυψη, απαιτώντας προσεκτική διαφοροδιάγνωση για εξατομικευμένες λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις σε θεραπευτικά πλαίσια (π.χ. εκπαίδευση αφηγηματικού λόγου, δραστηριότητες εκτελεστικών λειτουργιών, εκπαίδευση σε δραστηριότητες εύρεσης του σημαντικού, Θεωρίας του Νου). Είναι σημαντική η διαρκής διερεύνηση των αναπτυξιακών τροχιών, ώστε να βελτιστοποιηθούν τα διαγνωστικά όρια και η θεραπευτική πρακτική (Grzadzinski et al., 2016).

Βιβλιογραφικές Αναφορές:

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders DSM-5 (5th ed.)*. American Psychiatric Publishing. doi: 10.1007/978-3-030-58663-8_10
- Antshel, K. M., & Russo, N. (2019). *Autism Spectrum Disorders and ADHD: Overlapping Phenomenology, Diagnostic Issues, and Treatment Considerations*. *Current Psychiatry Reports*, 21(5), 1–11. doi:10.1007/s11920-019-1020-5

- Craig, Francesco Lamanna, Anna Linda Margari, Francesco Matera, Emilia Simone, Mart Margari, L. (2015). *Overlap Between Autism Spectrum Disorders and Attention Deficit Hyperactivity Disorder: Searching for Distinctive/Common Clinical Features*. *Wiley Periodicals*, 8, 328–337. doi:10.1002/aur.1449
- Grzadzinski, R., Dick, C., Lord, C., & Bishop, S. (2016). *Parent-reported and clinician-observed autism spectrum disorder (ASD) symptoms in children with attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD): Implications for practice under DSM-5*. *Molecular Autism*, 7(1), 1–12. doi: 10.1186/s13229-016-0072-1
- Αγαπητού, Π. (2022). Γλωσσικές/αναγνωστικές δυσκολίες παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) και στρατηγικές αντιμετώπισής τους. Στο Γ. Ανδρέου (Επιμ.), *Γλώσσα και Ειδική Αγωγή: Ψυχογλωσσική Προσέγγιση*, Β' Έκδοση (σελ. 57-75): Εκδόσεις Γιαχούδη.
- Ανδρέου, Γ. & Ραζιώνη, Α. (2021). Γλωσσική Ανάπτυξη και Γλωσσικά Ελλείμματα σε παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Στο Σ. Σταυρακάκη (Επιμ.), *Λόγος & Νόηση στις διαταραχές παιδιών και ενηλίκων* (σελ. 3-20): Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.
- Βογινδρούκας, Ι. (2016). *Εγχειρίδιο αναπτυξιακής Λογοθεραπείας: Γλώσσα και Γλωσσικές Διαταραχές*. Ινστιτούτο έρευνας και εκπαίδευσης λογοθεραπείας.
- Νησιώτου, Ι., & Βλάχος, Φ. (2014). *Νευροαναπτυξιακές Διαταραχές: Υπάρχει Κοινή Βιολογική Βάση; Ψυχιατρική Παιδιού & Εφήβου*, 2(1–2), 31–41.
- Παπαναστασίου, Φ. (2021). *ΔΕΠΥραζει: Πρόγραμμα Υποστήριξης και Παρέμβασης σε παιδιά με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής ή/και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ)*, 7η έκδοση. Εκδόσεις Πεδίο.
- Τσιάρας, Ι. & Μαλεγιαννάκη, Α. (2021). Οι γνωστικοί μηχανισμοί των δυσκολιών στην ανάγνωση και γραφή παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματική Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). Στο Σ. Σταυρακάκη (Επιμ.), *Λόγος & Νόηση στις διαταραχές παιδιών και ενηλίκων* (σελ. 329-342): Βήτα Ιατρικές Εκδόσεις.

ΕΡ09: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΘΟΝΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΔΕΠ-Υ) ΤΗ ΜΕΤΑ-COVID-19 ΕΠΟΧΗ (2021–2025): ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ε. Κυβρακίδου¹, Δ. Κατσαρού¹, Γ. Κυβρακίδης², Α. Ασημένιος², Ε. Κουτρότσιου², Α. Κυπραίου², Γ. Ανδρέου³

¹ Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος

² Κέντρο Ειδικών Θεραπειών «Νους & Λόγος», Θεσσαλονίκη & Σέρβια Κοζάνης

³ Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Περίληψη: Η πανδημία του COVID-19 περιόρισε τη μάθηση, την ψυχαγωγία και την κοινωνική αλληλεπίδραση των παιδιών, αυξάνοντας την έκθεση σε ψηφιακά μέσα (Hedderson, Wilson, & Martin, 2021; Bergmann, Beyer, & Vogt, 2022). Σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση των επιπτώσεων της χρήσης οθονών στην συμπτωματολογία ΔΕΠ-Υ την περίοδο 2021–2025.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκόπηση ερευνών οι οποίες εξετάζουν τη χρήση οθονών σε παιδιά με διάγνωση ΔΕΠ-Υ και έμφαση στην διάκριση εκπαιδευτικής και ψυχαγωγικής χρήσης (Sriwaranun, Pongsakorn, & Nopparat, 2023) μέσω των μηχανών αναζήτησης pubmed και scholar.

Αποτελέσματα: Η εκπαιδευτική χρήση δεν φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ, ενώ η ψυχαγωγική χρήση συνδέεται με όξυνση των συμπτωμάτων, δυσκολίες στις εκτελεστικές λειτουργίες, στη διαχείριση των συναισθημάτων, στη διάθεση, στις σχέσεις με τους γονείς, στα μαθησιακά κίνητρα και στη σωματική δραστηριότητα (Sriwaranun et al., 2023; Shuai, Zhang, & Li, 2021; Wallace, Roberts, & Henderson, 2023). Επιπλέον, η προβληματική χρήση οθονών δεν παρουσιάζεται μόνο σε διαγνωσμένους πληθυσμούς (Augner & Hacker, 2023).

Συμπεράσματα - Συζήτηση: Η ρύθμιση και η επίβλεψη της χρήσης ψηφιακών μέσων είναι κρίσιμη για τα παιδιά με διάγνωση ΔΕΠ-Υ. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την ανάπτυξη πλαισίων αξιολόγησης και παρέμβασης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψιν της χρήσης τεχνολογίας.

Λέξεις-κλειδιά: ΔΕΠ-Υ, ψηφιακά μέσα, παιδιά, COVID-19, συστηματική ανασκόπηση

Βιβλιογραφία

- Augner, C., & Hacker, G. W. (2023). Problematic digital media use and ADHD symptomatology in children and adolescents. *Journal of Behavioral Addictions*, 12(1), 45–59. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2023.10.032>
- Bergmann, S., Beyer, S., & Vogt, K. (2022). Screen time in preschool children during COVID-19 pandemic: Patterns and implications. *Early Childhood Research Quarterly*, 59, 42–53. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-05840-5>
- Hedderson, A., Wilson, T., & Martin, K. (2021). Impact of COVID-19 lockdown on children's daily activities and social interaction. *Child Development Perspectives*, 15(4), 231–238.
- Sriwaranun, Y., Pongsakorn, T., & Nopparat, C. (2023). Differential effects of educational versus recreational screen use on ADHD symptoms in children. *Journal of Attention Disorders*, 27(6), 1012–1023. <https://doi.org/10.1177/10870547231171726>
- Werling, D. M., Geschwind, D. H., & Lord, C. (2021). Technology engagement in children with ADHD before, during, and after COVID-19 lockdowns. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 62(9), 1054–1065.
- Shuai, L., Zhang, Y., & Li, H. (2021). Associations between screen time and emotional, cognitive, and physical outcomes in children with ADHD. *Frontiers in Psychology*, 12, 678910.
- Wallace, P., Roberts, L., & Henderson, R. (2023). Screen use and behavioral outcomes in children with ADHD: A longitudinal study post-COVID-19. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 32(2), 345–357.

ΕΡ10: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΣΙΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μ. Κουτσίκου¹, Γ. Νάσιος², Α. Νούσια³

¹ Τμήμα Ιατρικής, ΠΜΣ Νευροαπακατάσταση, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λάρισα

² Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

³ Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Μεσσηνία

Σκοπός: Η εγκεφαλική παράλυση συνιστά ετερογενή νευροαναπτυξιακή διαταραχή που επηρεάζει συστηματικά την κινητικότητα, τη σίτιση/κατάποση και τη λειτουργική επικοινωνία, με άμεσες επιπτώσεις στη συμμετοχή και την ποιότητα ζωής (Rosenbaum et al., 2007). Παρά τα διεθνή δεδομένα που τεκμηριώνουν διασυνδέσεις μεταξύ κινητικής και στοματοφαρυγγικής λειτουργίας (Arvedson, 2013; Benfer et al., 2017), στον ελληνικό πληθυσμό οι μελέτες συνδυαστικής λειτουργικής αξιολόγησης παραμένουν περιορισμένες (Zarkada et al., 2025). Σκοπός της μελέτης ήταν η συστηματική λειτουργική αποτύπωση της ικανότητας σίτισης/κατάποσης και της λειτουργικής επικοινωνίας σε παιδιά με εγκεφαλική παράλυση και η διερεύνηση των μεταξύ τους σχέσεων σε συνάρτηση με την αδρή κινητική λειτουργικότητα.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε παρατηρητική, διατομεακή μελέτη με ποσοτική ανάλυση κλινικών δεδομένων. Το δείγμα περιλάμβανε 70 παιδιά και εφήβους ηλικίας 6–18,9 ετών, εκ των οποίων 57 με διάγνωση εγκεφαλικής παράλυσης. Η λειτουργική ταξινόμηση βασίστηκε στις κλίμακες EDACS, CFCS και GMFCS. Οι συσχετίσεις εξετάστηκαν με μη παραμετρικές αναλύσεις συσχέτισης.

Αποτελέσματα: Καταγράφηκε υψηλή συχνότητα μέτριων έως σοβαρών δυσκολιών στη σίτιση/κατάποση και σημαντικοί περιορισμοί στη λειτουργική επικοινωνία. Διαπιστώθηκε ισχυρή θετική συσχέτιση μεταξύ GMFCS και EDACS ($\rho = 0.675$, $p < 0.001$) και μεταξύ EDACS και CFCS ($\rho = 0.506$, $p < 0.001$), ενώ η σχέση GMFCS–CFCS ήταν ασθενέστερη αλλά στατιστικά σημαντική ($\rho = 0.310$, $p = 0.019$).

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα αναδεικνύουν δομική αλληλεξάρτηση κινητικής λειτουργικότητας, σίτισης/κατάποσης και επικοινωνίας και τεκμηριώνουν την αναγκαιότητα πολυπαραγοντικής, λειτουργικά προσανατολισμένης αξιολόγησης στη σύγχρονη λογοθεραπευτική πρακτική.

EP11: ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΝΤΕΟΑΚΤΙΝΟΣΚΟΠΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ ΣΤΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ: ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ ΔΥΣΦΑΓΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΥΠΟΞΑΙΜΙΚΗ-ΙΣΧΑΙΜΙΚΗ ΕΓΚΕΦΑΛΟΠΑΘΕΙΑ

Π. Χατζόγλου¹, Δ. Μπογδάνου², Α. Τυφλίδου³, Λ. Δαγδιλέλης⁴, Γ. Μηλαθιανάκης⁵

¹ Λογοθεραπεύτρια, Κέντρο Ειδικών Θεραπειών Χατζόγλου

² Εργοθεραπεύτρια β', Κέντρο Ειδικών Θεραπειών Χατζόγλου

³ Φυσιοθεραπεύτρια, Ιδιώτης

⁴ Ακτινολόγος, Ιατρικό Διαβαλκανικό Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

⁵ Λογοθεραπευτής, Ιδιώτης

Σκοπός – Στόχος: Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση κλινικού περιστατικού παιδιού με υποξαιμική-ισχαιμική εγκεφαλοπάθεια και διαταραχές σίτισης/κατάποσης, με έμφαση στη συμβολή της βιντεοακτινοσκοπικής μελέτης κατάποσης (VFSS) στον σχεδιασμό θεραπευτικής παρέμβασης σε διεπιστημονικό πλαίσιο.

Μεθοδολογία: Παρουσιάζεται αγόρι ηλικίας 20 μηνών με ιστορικό προωρότητας και υποξαιμικής-ισχαιμικής εγκεφαλοπάθειας, το οποίο παρακολουθείται από διεπιστημονική ομάδα αποτελούμενη από λογοθεραπευτή, εργοθεραπευτή και φυσιοθεραπευτή. Κλινικά παρατηρούνται δυσκολίες στη στοματοκινητική οργάνωση, αυξημένος μυϊκός τόνος, περιορισμένος έλεγχος στάσης και δυσκολίες στη λειτουργική οργάνωση της σίτισης. Η σίτιση πραγματοποιείται μέσω γαστροστομίας. Πραγματοποιήθηκαν δύο VFSS με χορήγηση βλωμών διαφορετικής σύστασης σύμφωνα με το Διεθνές Πλαίσιο Τυποποίησης Υφών Σίτισης (International Dysphagia Diet Standardisation Initiative – IDDSI), με στόχο τη διερεύνηση της ασφαλούς έναρξης σταδιακής σίτισης από το στόμα.

Στατιστική Ανάλυση: Δεν πραγματοποιήθηκε στατιστική ανάλυση λόγω του σχεδιασμού της μελέτης ως παρουσίασης κλινικού περιστατικού.

Αποτελέσματα: Κατά την πρώτη VFSS παρατηρήθηκε διάχυση υγρού στη στοματική κοιλότητα, διατήρηση προτύπου sucking αντί ώριμης στοματικής φάσης κατάποσης και καθυστερημένη μεταφορά του βλωμού προς τον στοματοφάρυγγα. Δεν παρατηρήθηκαν επεισόδια διείσδυσης ή εισρόφησης. Τα ευρήματα ανέδειξαν κυρίως δυσκολίες στη στοματική φάση της κατάποσης και στην οργάνωση της σίτισης. Η επαναληπτική εξέταση, πέντε μήνες αργότερα, δεν παρείχε αξιόπιστα δεδομένα λόγω περιορισμένης συνεργασίας του παιδιού, χωρίς ωστόσο να καταγραφούν επεισόδια εισρόφησης. Παράλληλα, στα πλαίσια της φυσικοθεραπείας και εργοθεραπείας, παρατηρήθηκε σταδιακή βελτίωση στον έλεγχο της κεφαλής, στη συμμετρία του κορμού και στην αισθητηριακή οργάνωση, παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα τη σταθερότητα της θέσης και τη λειτουργική οργάνωση της σίτισης.

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα της VFSS αξιοποιήθηκαν για τον σχεδιασμό στοχευμένης λογοθεραπευτικής παρέμβασης με έμφαση στην εκπαίδευση σίτισης και κατάποσης, την οργάνωση της στοματικής φάσης και την προσαρμογή της σύστασης και του τρόπου χορήγησης των βλωμών. Η συνεργασία μεταξύ λογοθεραπείας, εργοθεραπείας, φυσιοθεραπείας και ακτινολογίας συνέβαλε στη βελτίωση της στάσης σώματος, της αισθητηριακής οργάνωσης και της λειτουργικής σταθερότητας κατά τη σίτιση, δημιουργώντας ένα ασφαλές πλαίσιο για τη σταδιακή έναρξη σίτισης από το στόμα σε παιδί με σύνθετες νευρολογικές δυσκολίες.

Λέξεις-κλειδιά: δυσφαγία, παιδιατρική σίτιση, βιντεοακτινοσκοπική μελέτη κατάποσης, εγκεφαλοπάθεια, διεπιστημονική παρέμβαση

EP12: Η ΧΡΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΜΑΣΗΣΗΣ - ΚΑΤΑΠΟΣΗΣ-ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΕ ΤΕΣΣΕΡΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΠΑΡΑΛΥΣΗ

Ν. Λίτινας, Γ. Μαρκοπούλου, Α. Κατσιπόντη, Ι. Καραδήμου

Εταιρία Προστασίας Σπαστικών Πόρτα Ανοικτή, Αργυρούπολη, Αθήνα

Σκοπός: Να μελετηθεί η επίδραση της λειτουργικής θέσης (μεταφορά βάρους, σταθερότητα λεκάνης, ευθυγράμμιση κορμού, λειτουργικότητα ατόμου) σε τέσσερα παιδιά ηλικίας 10-19 ετών με εγκεφαλική παράλυση και μη ενσωματωμένα πρωτόγονα αντανακλαστικά.

Στόχος: Η αποτελεσματικότητα ή όχι της λειτουργικής θέσης στην βελτίωση της κατάποσης, μάσησης και ομιλίας.

Μεθοδολογία: Για την μελέτη των περιστατικών επελέγησαν έξι παράμετροι:

1. Η ακρίβεια της κίνησης.
2. Ο μυϊκός τόνος.
3. Η σταθεροποίηση της κεφαλής.
4. Η τροφόρροια.
5. Η μεταφορά βλωμού στο στόμα.
6. Η αναχαίτηση των παθολογικών αντανακλαστικών.

Έγιναν πέντε μετρήσεις σε μη λειτουργική θέση και πέντε μετρήσεις σε λειτουργική θέση. Οι έξι παραπάνω παράμετροι αξιολογήθηκαν και παρατηρήθηκαν σε μη λειτουργική και λειτουργική θέση.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι το EDACS, το IDDSI, το Viking, 2010, το GMFCS και η κλινική παρατήρηση.

Στατιστική Ανάλυση: Σε όλα τα παιδιά:

- Βελτιώθηκε η ακρίβεια της κίνησης.
- Μειώθηκε ο μυϊκός τόνος εκτός της υποτονίας.
- Αναχαίτηθηκαν τα πρωτόγονα αντανακλαστικά.
- Σταθεροποιήθηκε το κεφάλι στη μέση γραμμή.
- Περιορίστηκε η τροφόρροια.
- Ενισχύθηκε η μεταφορά βλωμού στο στόμα.

Αποτελέσματα: Η τοποθέτηση και των τεσσάρων παιδιών σε λειτουργική θέση βελτίωσε τις έξι παραμέτρους και κατ' επέκταση βελτιώθηκαν η κατάποση, η μάσηση και η ομιλία.

Συμπεράσματα: Απαραίτητη η τοποθέτηση των ατόμων με εγκεφαλική παράλυση σε λειτουργική θέση.

Λέξεις Κλειδιά: κατάποση, μάσηση, ομιλία, λειτουργική θέση, εγκεφαλική παράλυση

EP13: ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΣΙΤΙΣΗ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ: ΜΙΑ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Ε. - Θ. Μαυροκεφάλου¹, Α. Μίχου²

¹ Τμήμα Λογοθεραπείας, ΔΠΜΣ «Επιστήμες Αποκατάστασης», Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

² Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πάτρα

Σκοπός–Στόχος Μελέτης: Η παρούσα μελέτη διερευνά την αποτελεσματικότητα μιας πιλοτικής διαδραστικής παρέμβασης σε οικογένειες παιδιών με επιλεκτική σίτιση, με στόχο τη βελτίωση της διατροφικής συμπεριφοράς των παιδιών, τη διεύρυνση της ποικιλίας τροφίμων και τη μείωση του γονεϊκού στρες. Παράλληλα, επιδιώκεται η ανάδειξη μιας οικογενειοκεντρικής προσέγγισης που ενσωματώνει εκπαίδευση γονέων και πρακτικές καθημερινής εφαρμογής.

Μεθοδολογία: Ακολουθήθηκε μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση. Στην πιλοτική μελέτη συμμετείχαν 10 παιδιά ηλικίας 3–10 ετών και οι οικογένειές τους για διάστημα 2 μηνών. Η παρέμβαση περιλάμβανε διαδραστικά παιχνίδια με τρόφιμα, δραστηριότητες food art, εκπαίδευση γονέων και καθοδήγηση μέσω τηλεθεραπείας. Συλλέχθηκαν ποσοτικά δεδομένα μέσω σταθμισμένων ερωτηματολογίων πριν και μετά την παρέμβαση, τα οποία αξιολόγησαν τη διατροφική συμπεριφορά, το γονεϊκό στρες, την οικογενειακή λειτουργικότητα και τη χρηστικότητα της πλατφόρμας. Παράλληλα, ποιοτικά δεδομένα προέκυψαν από ημερολόγια διατροφικών εμπειριών των οικογενειών για ολιστική κατανόηση των αλλαγών.

Στατιστική Ανάλυση: Τα δεδομένα οργανώθηκαν σε υπολογιστικό φύλλο και αναλύθηκαν με το λογισμικό IBM SPSS Statistics (v.25). Πραγματοποιήθηκε περιγραφική στατιστική και έλεγχοι διαφορών μεταξύ προ- και μετα-παρέμβασης με παραμετρικές και μη παραμετρικές δοκιμασίες, ανάλογα με την κατανομή των δεδομένων.

Αποτελέσματα: Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική βελτίωση στη διατροφική συμπεριφορά των παιδιών, αύξηση της αποδοχής τροφίμων υψηλής θρεπτικής αξίας και μείωση προβληματικών συμπεριφορών κατά τη σίτιση ($p < 0,05$) στην ομάδα παιδιών. Παρατηρήθηκε, επίσης, μείωση του γονεϊκού στρες και θετικές αλλαγές στη λειτουργικότητα της οικογένειας.

Συμπεράσματα: Η πιλοτική παρέμβαση ενδέχεται να ενισχύσει θετικές διατροφικές συμπεριφορές, διεύρυνση τροφίμων και γονεϊκή αυτοαποτελεσματικότητα, υποστηρίζοντας την αξία των διεπιστημονικών και οικογενειοκεντρικών προσεγγίσεων.

Λέξεις-κλειδιά: Επιλεκτική σίτιση, οικογενειοκεντρική παρέμβαση, διατροφική συμπεριφορά, γονεϊκό στρες, λογοθεραπεία

EP14: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΝΙΚΗΣ ΕΜΠΛΟΚΗΣ ΚΑΙ ΒΑΡΥΤΗΤΑΣ ΤΡΑΥΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ: ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Γ. Κ. Βρεττάκος¹, Α. Α. Μενεδιάτη²

¹ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

² Queen Margaret University, Edinburg

Σκοπός: Η γονική εμπλοκή αποτελεί βασική διάσταση του οικογενειακού περιβάλλοντος που επηρεάζει την επικοινωνιακή ανάπτυξη του παιδιού. Παρότι η συμβολή του οικογενειακού πλαισίου έχει αναγνωριστεί στη βιβλιογραφία για τον τραυλισμό, η πιθανή συσχέτισή της με τη βαρύτητα των συμπτωμάτων δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ γονικής εμπλοκής και βαρύτητας τραυλισμού σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθώς και η εξέταση της συσχέτισης μεταξύ γονικών αντιλήψεων για τον τραυλισμό και της κλινικής εικόνας των συμπτωμάτων.

Μεθοδολογία: Η μελέτη ακολουθεί συγχρονικό, ποσοτικό, συσχετιστικό σχεδιασμό. Το δείγμα περιλαμβάνει 40 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας με παρουσία τραυλικών δυσρυθμιών, όπου διερευνήθηκε η γονική εμπλοκή και οι γονικές αντιλήψεις μέσω δομημένου ερωτηματολογίου. Σε υποσύνολο 15 παιδιών πραγματοποιήθηκε άμεση αξιολόγηση της βαρύτητας του τραυλισμού μέσω του SSI-4.

Στατιστική ανάλυση: Υπολογίστηκαν περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τις μεταβλητές της μελέτης, ενώ η διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ γονικής εμπλοκής, γονικών αντιλήψεων και βαρύτητας τραυλισμού πραγματοποιήθηκε με τον μη παραμετρικό συντελεστή συσχέτισης Spearman.

Αποτελέσματα: Τα ευρήματα αναδεικνύουν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ επιμέρους διαστάσεων της γονικής εμπλοκής και δεικτών βαρύτητας του τραυλισμού. Συγκεκριμένα, ορισμένοι παράγοντες-πυλώνες της γονικής εμπλοκής φαίνεται να σχετίζονται τόσο με την ένταση των τραυλικών δυσρυθμιών όσο και με το επίπεδο επίγνωσης των συμπτωμάτων από τα παιδιά.

Συμπεράσματα: Τα αποτελέσματα υπογραμμίζουν τη σημασία του οικογενειακού πλαισίου στη διαμόρφωση της κλινικής εικόνας του τραυλισμού στην προσχολική ηλικία και αναδεικνύουν τον ρόλο της γονικής εμπλοκής ως παράγοντα που μπορεί να ενσωματωθεί πιο συστηματικά στον σχεδιασμό θεραπευτικών παρεμβάσεων.

Λέξεις-κλειδιά: γονική εμπλοκή, τραυλισμός, προσχολική, βαρύτητα τραυλισμού, γονικές αντιλήψεις

EP15: ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΤΟΥΣ: ΔΟΥΛΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΡΟΗΣ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΕ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Δ. Ε. Λιάμπου

Τομέας Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο του Derby, Ηνωμένο Βασίλειο

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια μεταπτυχιακού προγράμματος στη Συνθετική Ψυχοθεραπεία και Συμβουλευτική του Πανεπιστημίου του Derby.

Σκοπό της αποτέλεσε η διερεύνηση της εμπειρίας των ψυχοθεραπευτών που δουλεύουν με ΠΠΤ και το κατά πόσο μία διαταραχή του λόγου με εμφανή συμπτωματολογία όπως ο τραυλισμός δύναται να επηρεάσει τη θεραπευτική σχέση, τη στοχοθεσία αλλά και την έκβαση μίας θεραπείας που θεωρείται «διά της ομιλίας». Η εμπειρία του ακροατή, όσο και του ψυχοθεραπευτή, με τα ΠΠΤ αποτελεί τομέα στον οποίο συνεχίζει να υφίσταται βιβλιογραφικό κενό.

Το μεθοδολογικό πλαίσιο που κρίθηκε καταλληλότερο για τη συλλογή/ανάλυση των δεδομένων ήταν η ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση (IPA) για λόγους εμβάθυνσης στην εμπειρία του εκάστοτε ατόμου. Με βάση τις προϋποθέσεις της επιλέχθηκαν πέντε ψυχοθεραπευτές. Το ερευνητικό υλικό προήλθε από τις συνεντεύξεις τους για τις οποίες τηρήθηκε το αντίστοιχο νομικό πλαίσιο.

Αναλύοντας τα δεδομένα προέκυψαν τρεις μείζονες θεματικές: Ζητήματα μεταβίβασης, διαχείρισης περιστατικού και πρακτικές δυσκολίες. Οι περισσότεροι από τους θεραπευτές βίωσαν αισθήματα άγχους, συμπόνοιας και μία πρωτοφανή τάση για διάσωση του ΠΠΤ από τον τραυλισμό. Για πολλούς η στοχοθεσία τροποποιήθηκε φέρνοντας τη θεραπευτική σχέση και την ασφάλεια ως άμεσες προτεραιότητες εφόσον πολλά από τα ΠΠΤ έφεραν σχεσιακές και συναισθηματικές δυσκολίες. Σε πρακτικό επίπεδο, πολλοί δυσκολεύτηκαν στην κατανόηση της κατάστασης του ΠΠΤ κυρίως όταν εμπλέκονταν δευτερεύουσα συμπτωματολογία.

Από τα αποτελέσματα προέκυψαν ζητήματα θεραπευτικής πρακτικής και διεπιστημονικότητας. Η επαρκής ενημέρωση και συνεργασία μεταξύ θεραπευτών-θεραπευόμενων αλλά και ειδικοτήτων μεταξύ τους ανέρχονται ως παράγοντες μείζονος σημασίας για τη διασφάλιση καλής πρακτικής και ποιοτικών υπηρεσιών για ΠΠΤ.

Λέξεις-κλειδιά: τραυλισμός, συνθετική ψυχοθεραπεία, IPA, θεραπευτική σχέση

EP16: ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ: ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Η. Μαραγκάκη

RhD Λογοθεραπεύτρια, ΚΕΔΑΣΥ Ανατολικής Αττικής

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Η Δυναμική Αξιολόγηση (ΔΑ) αποτελεί μια εναλλακτική προσέγγιση αξιολόγησης που εστιάζει όχι μόνο στο επίπεδο επίδοσης του παιδιού, αλλά και στο μαθησιακό του δυναμικό μέσω στοχευμένης υποστήριξης. Παρά τα αυξανόμενα διεθνή ερευνητικά δεδομένα που αναδεικνύουν τη χρησιμότητα της για την αξιολόγηση παιδιών, που διαφέρουν από τα τυπικά δείγματα στάθμισης, η χρήση της στην ελληνική εκπαιδευτική αξιολόγηση παραμένει περιορισμένη.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει τον βαθμό εξοικείωσης, τη χρήση και τις αντιλήψεις επαγγελματιών που συμμετέχουν σε διαδικασίες εκπαιδευτικής αξιολόγησης σχετικά με τη Δυναμική Αξιολόγηση.

Μεθοδολογία: Η έρευνα υλοποιείται με τη χρήση ανώνυμου ερωτηματολογίου που απευθύνεται σε επαγγελματίες διεπιστημονικών ομάδων αξιολόγησης, όπως ψυχολόγους, λογοθεραπευτές, ειδικούς παιδαγωγούς, εργοθεραπευτές κτλ. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με την εξοικείωση με τη Δυναμική Αξιολόγηση, τη συχνότητα χρήσης της, τις αντιλήψεις για τη χρησιμότητά της και πιθανά εμπόδια εφαρμογής.

Στατιστική Ανάλυση: Τα δεδομένα θα αναλυθούν με περιγραφικά στατιστικά εργαλεία μέσω SPSS προκειμένου να αποτυπωθούν οι στάσεις και οι πρακτικές των συμμετεχόντων.

Αποτελέσματα: Από τα προκαταρκτικά ευρήματα προκύπτουν θετικές στάσεις απέναντι στη Δυναμική Αξιολόγηση, ωστόσο η χρήση της στην πράξη παραμένει σχετικά περιορισμένη. Παράλληλα, αναφέρθηκαν χαμηλή επάρκεια δεξιοτήτων και εμπόδια όπως η έλλειψη εκπαίδευσης, χρόνου και εργαλείων.

Συμπεράσματα: Σε πιλοτικό επίπεδο αναδεικνύεται χάσμα μεταξύ θετικής στάσης και πρακτικής εφαρμογής της Δυναμικής Αξιολόγησης, σε συμφωνία με προηγούμενες μελέτες. Η Δυναμική Αξιολόγηση μπορεί να ενισχύσει τη διεπιστημονική αξιολογητική συνεργασία και να υποστηρίξει πιο εξατομικευμένες παρεμβάσεις.

EP17: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΣΤΙΣ ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΓΛΩΣΣΙΚΑ Η/ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ

Δ. Κανάκη¹, Σ. Σταυρακάκη¹, Ε. Κεχαγιά², Ε. Μανακίδου³

¹ Ιταλική Φιλολογία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

² School of Physical and Occupational Therapy, McGill

³ Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Η παρούσα μελέτη διερευνά την επίδραση γλωσσικά προσαρμοσμένων μουσειοπαιδαγωγικών παρεμβάσεων στην κατανόηση μουσειακού λεξιλογίου και στη συνολική μουσειακή εμπειρία παιδιών με και χωρίς νοητική αναπηρία και γλωσσικά ελλείμματα. Στην έρευνα συμμετείχαν παιδιά σχολικής ηλικίας με γλωσσικά ελλείμματα (N=10) με ή χωρίς νοητική αναπηρία και παιδιά τυπικής ανάπτυξης (ως ομάδα ελέγχου) (N=10). Οι συμμετέχοντες έλαβαν μέρος σε ένα οργανωμένο μουσειοπαιδαγωγικό πρόγραμμα το οποίο δομήθηκε με βάση τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού και της μεθοδολογίας «Κείμενο για όλους». Χορηγήθηκε Τεστ ορισμού πριν και μετά την παρέμβαση για την αποτύπωση της ποιότητας και της ακρίβειας των λεκτικών ορισμών των όρων.

Συμπληρωματικά, τα παιδιά συμμετείχαν σε μία συνέντευξη πριν και μετά την παρέμβαση για την περαιτέρω διερεύνηση της κατανόησης, καθώς και δοκιμασίες λεξιλογίου (Εικόνες Δράσεις και Λεκτικό Raven). Ο έλεγχος του γνωστικού επιπέδου πραγματοποιήθηκε μέσω της μη λεκτικής δοκιμασίας Raven. Η αποτίμηση της εμπειρίας πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου και δραστηριότητας Photonoise, με ποιοτική θεματική ανάλυση. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν βελτίωση στην κατανόηση βασικών εννοιών μετά την παρέμβαση, αυξημένη ενεργό συμμετοχή και διαφοροποιημένα μοτίβα ενδιαφέροντος μεταξύ των ομάδων. Τα ευρήματα υποστηρίζουν τη σημασία της γλωσσικής προσαρμογής των πολιτισμικών μαθησιακών περιβαλλόντων για την ενίσχυση της προσβασιμότητας και της συμπεριληπτικής εμπειρίας.

EP18: Η ΧΡΗΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ EEG ΚΑΙ ERP ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ: ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Α. Μ. Χριστοδούλου¹, Λ. Βωνιάτη², Κ. Τσάμης³, Β. Ζακοπούλου⁴

¹ Τμήμα Λογοθεραπείας, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων & Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

² Λογοθεραπεία, Τμήμα Επιστημών Υγείας, Σχολή Θετικών Επιστημών, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

³ Τμήμα Ιατρικής, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

⁴ Τμήμα Λογοθεραπείας, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Στόχος: Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με τον ρόλο του Ηλεκτροεγκεφαλογραφήματος (EEG) και των Προκλητών Δυναμικών (Event-Related Potentials, ERPs) στην πρώιμη ανίχνευση των Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών (ΕΜΔ) σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

Μεθοδολογία: Μέσω αναζήτησης σε διάφορες βάσεις δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων των ScienceDirect, Google Scholar, SpringerLink, Taylor & Francis Online κ.ά., εντοπίστηκαν 114 μελέτες σχετικές με το συγκεκριμένο θέμα. Από αυτές, 6 πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης που καθορίστηκαν στην παρούσα μελέτη.

Αποτελέσματα: Από την επισκόπηση των μελετών αναδείχθηκαν ποικίλα θέματα που αφορούσαν: (i) τον εντοπισμό μέσω EEG και ERPs διαφόρων πρώιμων βιοενδείξεων για την ύπαρξη ή μελλοντική εκδήλωση ΕΜΔ, (ii) την προσέγγιση της νευροβιολογικής βάσης των δυσκολιών αυτών και (iii) την διερεύνηση της χρησιμότητας των μεθόδων EEG και ERPs και της ανάλυσης των εξαγόμενων τους, για την πρώιμη ανίχνευση των ΕΜΔ.

Συμπεράσματα: Η παρούσα ανασκόπηση καταδεικνύει τα δεδομένα του EEG και των ERPs ως πολλά υποσχόμενα για την πρώιμη ανίχνευση των ΕΜΔ, καθώς αναδεικνύουν βιοδείκτες που εντοπίζονται σε φασματικές μετρήσεις, σε ακουστικά προκλητά δυναμικά και σε μορφές ανώριμης νευρωνικής συνδεσιμότητας, οι οποίες συσχετίζονται με μεταγενέστερα γνωστικά ελλείμματα. Όταν συνδυάζονται με οικογενειακά, συμπεριφορικά και ψυχολογικά δεδομένα, τα ευρήματα από το EEG ενδέχεται να ενισχύσουν την πρώιμη αξιολόγηση. Ωστόσο, ο περιορισμένος αριθμός μελετών, τα στενά ηλικιακά εύρη και η μεθοδολογική ανομοιογένεια φέρνουν στο προσκήνιο σημαντικά κενά στη βιβλιογραφία. Απαιτείται περαιτέρω συστηματική, ηλικιακά εστιασμένη έρευνα προτού οι εν λόγω μέθοδοι καταστούν αξιόπιστα εργαλεία ανίχνευσης στην προσχολική ηλικία για ευρεία κλινική εφαρμογή σε διεθνές επίπεδο.

Λέξεις κλειδιά: EEG, ERPs, πρώιμη ανίχνευση, ΕΜΔ, προσχολική ηλικία

EP19: ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΚΛΙΝΙΚΗ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Γ. Κυβρακίδης, Ε. Τόκη

Εργαστήριο Ψηφιακών Τεχνολογιών Λόγου και Συναφών Διαταραχών (DigiSLP Lab), Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα

Η ραγδαία ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στη λογοθεραπευτική πρακτική μετασχηματίζει τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζονται η αξιολόγηση και η αποκατάσταση των διαταραχών επικοινωνίας. Ανάμεσα στις αναδιδόμενες τεχνολογίες, η Αυτόματη Αναγνώριση Ομιλίας (Automatic Speech Recognition – ASR) αναδεικνύεται ως ένα ισχυρό εργαλείο με αυξανόμενη παρουσία σε εφαρμογές υποστήριξης της διάγνωσης και του θεραπευτικού σχεδιασμού.

Η λειτουργία των σύγχρονων συστημάτων ASR βασίζεται σε τεχνικές Τεχνητής Νοημοσύνης και, ειδικότερα, σε μοντέλα βαθιάς μάθησης που εκπαιδεύονται σε μεγάλης κλίμακας ηχητικά δεδομένα. Τα μοντέλα αυτά μαθαίνουν στατιστικά μοτίβα που συνδέουν το ακουστικό σήμα με τη γλωσσική πληροφορία, επιτρέποντας την αυτόματη μετατροπή της ομιλίας σε κείμενο χωρίς ρητούς γλωσσικούς κανόνες. Παρότι η προσέγγιση αυτή έχει οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της ακρίβειας σε ελεγχόμενα περιβάλλοντα, τα συστήματα ASR εξακολουθούν να εμφανίζουν περιορισμένη ανθεκτικότητα και γενίκευση σε πραγματικές κλινικές συνθήκες. Παράγοντες όπως ο περιβαλλοντικός θόρυβος, η ετερογένεια των ομιλητών, η μη τυπική ή διαταραγμένη ομιλία, καθώς και η αξιοποίηση δεδομένων φωνής από παιδικό πληθυσμό, επηρεάζουν ουσιαστικά την κλινική τους αξιοπιστία.

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη μετατόπιση της έρευνας του ASR από την εργαστηριακή ακρίβεια προς τη λειτουργική χρηστικότητα, αναδεικνύοντας σύγχρονες στρατηγικές ενίσχυσης της ανθεκτικότητας και της προσαρμογής των συστημάτων σε κλινικά δεδομένα. Παράλληλα, εξετάζονται οι ηθικές διαστάσεις της εφαρμογής του ASR στη λογοθεραπεία, με έμφαση στη διαφάνεια των αλγορίθμων, την υπεύθυνη διαχείριση δεδομένων φωνής και τη διατήρηση της θεραπευτικής σχέσης.

Συμπερασματικά, το ASR δεν προτείνεται ως υποκατάστατο του λογοθεραπευτή, αλλά ως υποστηρικτικό κλινικό εργαλείο που απαιτεί κριτική αξιολόγηση, επιστημονική επάρκεια και σαφή ηθικό προσανατολισμό. Η ουσιαστική του ενσωμάτωση προϋποθέτει τη διαρκή παρουσία του λογοθεραπευτή ως κεντρικού φορέα κλινικής κρίσης και ανθρώπινης επικοινωνίας.

Λέξεις-Κλειδιά: Αυτόματη Αναγνώριση Ομιλίας, Λογοθεραπεία, Τεχνητή Νοημοσύνη, Ανθεκτικότητα, Κλινική Αξιοπιστία, Δεδομένα φωνής από παιδικό πληθυσμό, Ηθική τεχνολογίας

EP20: ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ε. Λιάκου¹, Π. Βαρθολομαίος^{2,3}, Ν. Ευθυμίου³

¹ Τμήμα Πληροφορικής με Εφαρμογές στη Βιοϊατρική, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Λαμία

² Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών

³ Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά», Μαρούσι

Η παρούσα εργασία διερευνά την αξιοποίηση και την αποτελεσματικότητα των διαδραστικών συστημάτων υποστηρικτικής τεχνολογίας για παιδιά με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) στην Ελλάδα. Στόχος είναι η αξιολόγηση της συμβολής της υποστηρικτικής τεχνολογίας στην ενίσχυση της αυτονομίας, της καθημερινής λειτουργικότητας και της κοινωνικής ένταξης των παιδιών, καθώς και η καταγραφή του βαθμού εξοικείωσης γονέων και επαγγελματιών.

Για τη μελέτη των παραπάνω, εφαρμόστηκε ποσοτική έρευνα με τη χρήση δομημένου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου. Το δείγμα απετέλεσαν 129 συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, θεραπευτών και γονέων παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, με στόχο την καταγραφή των αντιλήψεών τους για τη χρήση των διαδραστικών υποστηρικτικών συστημάτων στην Ελλάδα. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική με τη χρήση πινάκων συχνότητας. Η δειγματοληψία ήταν τυχαία, εστιάζοντας στις τάσεις αποδοχής και αποτελεσματικότητας των ψηφιακών μέσων.

Τα ευρήματα δείχνουν εξοικείωση παιδιών και ενηλίκων με τα διαδραστικά συστήματα, με το 54,4% των επαγγελματιών και το 46,7% των γονέων να υποστηρίζουν και την προσαρμογή τους σε σχολικά και κοινωνικά πλαίσια. Το 55,3% των ειδικών και το 60% των γονέων συμφωνούν ότι η χρήση της ενισχύει το αίσθημα ασφάλειας και μειώνει το άγχος. Αν και η ενίσχυση της αυτονομίας αναγνωρίζεται από τους επαγγελματίες (53,5%), οι γονείς εμφανίζονται πιο συγκρατημένοι (40%). Τα οφέλη γίνονται ορατά κυρίως μετά τον πρώτο μήνα συστηματικής χρήσης.

Συμπερασματικά, η χρήση της τεχνολογίας συμβάλλει καθοριστικά στη βελτίωση της καθημερινότητας του παιδιού, ενισχύοντας τομείς όπως η επικοινωνία, ενώ παράλληλα υποστηρίζει αποτελεσματικά την επίτευξη των στόχων που θέτουν οι εκπαιδευτικοί και οι θεραπευτές στο πλαίσιο της παρέμβασης.

Λέξεις-Κλειδιά: ΔΑΦ, Διαδραστικά Συστήματα, Αυτονομία, Κοινωνικές Δεξιότητες, Ειδική Αγωγή

EP21: Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΥΡΟΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Α. Κύργια¹, Δρ Α. Νούσια²

¹ Ειδική παιδαγωγός, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ΠΜΣ Νευροαποκατάσταση, Λάρισα

² Κλινική Λογοθεραπεύτρια, Επίκουρη Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τρίπολη

Σκοπός Μελέτης: Η παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση στοχεύει στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των ψηφιακών παρεμβάσεων στην ενίσχυση γνωστικών, γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων παιδιών με νευροαναπτυξιακές διαταραχές. Έμφαση δίνεται στη συμβολή καινοτόμων τεχνολογιών στην υποστήριξη λειτουργικών δεξιοτήτων που επηρεάζουν την καθημερινή προσαρμογή και τη μαθησιακή διαδικασία.

Μεθοδολογία: Πραγματοποιήθηκε συστηματική ανασκόπηση εμπειρικών μελετών που εξέτασαν ψηφιακές παρεμβάσεις, όπως serious games, εικονική πραγματικότητα, νευροανάδραση, εφαρμογές tablet και προγράμματα εκπαίδευσης μνήμης εργασίας, σε παιδιά με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) και Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή. Η αναζήτηση της βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε στις βάσεις δεδομένων PubMed, Scopus και Google Scholar. Οι μελέτες επιλέχθηκαν βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων ένταξης και αποκλεισμού (ηλικιακό εύρος, τύπος παρέμβασης, πειραματικός σχεδιασμός, μετρήσιμα αποτελέσματα) και αναλύθηκαν συνθετικά, με στόχο τη σύγκριση της αποτελεσματικότητας των διαφορετικών παρεμβάσεων.

Στατιστική Ανάλυση: Η αποτίμηση βασίστηκε σε συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων, με έμφαση στη στατιστική σημαντικότητα, στα μεγέθη επίδρασης και στη διατήρηση των θεραπευτικών ωφελειών σε βάθος χρόνου. Παράλληλα, εξετάστηκαν παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα, όπως η ένταση της παρέμβασης και ο βαθμός εξατομίκευσης.

Αποτελέσματα: Τα ευρήματα αναδεικνύουν βελτιώσεις στην προσοχή, στη μνήμη εργασίας και στις εκτελεστικές λειτουργίες, καθώς και θετικές επιδράσεις στο λεξιλόγιο, στην κατανόηση και στην παραγωγή λόγου. Οι παρεμβάσεις εικονικής πραγματικότητας και πολυαισθητηριακής μάθησης παρουσίασαν αυξημένη αποτελεσματικότητα στις κοινωνικοεπικοινωνιακές δεξιότητες, αν και η γενίκευση στην καθημερινή ζωή παραμένει μεταβλητή.

Συμπεράσματα: Οι ψηφιακές παρεμβάσεις αποτελούν καινοτόμα και υποσχόμενα συμπληρωματικά μέσα θεραπείας και εκπαίδευσης, ιδίως όταν εντάσσονται σε δομημένα προγράμματα παρέμβασης. Η παρούσα ανασκόπηση ενισχύει την επιστημονική τεκμηρίωση της χρήσης ψηφιακών εργαλείων σε παιδιά με νευροαναπτυξιακές διαταραχές και αναδεικνύει τη σημασία της ορθής επιλογής και εφαρμογής τους από επαγγελματίες ειδικής αγωγής και κλινικούς θεραπευτές.

EP22: ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ: ΠΟΤΕ ΒΟΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Π. Πάππου¹, Η. Κοτσώνη², Μ. Λουλάκη³

¹ *Ιδιωτική υπάλληλος, Κέντρο ειδικών θεραπειών*

² *Υπεύθυνη, Κέντρο Ειδικών Θεραπειών «Παιχνιδογράμματα και Λέξεις», Νέα Ιωνία*

³ *Ελεύθερος επαγγελματίας*

Σκοπός μελέτης: Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η κριτική διερεύνηση του ρόλου των ψηφιακών εργαλείων στη λογοθεραπευτική αξιολόγηση και παρέμβαση. Στόχος είναι να αναδειχθούν τα οφέλη τους, όπως η ενίσχυση του κινήτρου, η αύξηση της προσβασιμότητας και η εξατομίκευση της παρέμβασης, καθώς και οι περιορισμοί τους, όπως η υπερεξάρτηση από την τεχνολογία, η πιθανή μείωση της διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης και η ακατάλληλη χρήση χωρίς σαφή θεραπευτικό στόχο.

Μεθοδολογία: Η εργασία βασίζεται σε ανασκόπηση της σύγχρονης επιστημονικής βιβλιογραφίας και σε κλινικές παρατηρήσεις από το πεδίο της λογοθεραπείας. Εξετάζονται ψηφιακές εφαρμογές, πλατφόρμες τηλεθεραπείας και εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που χρησιμοποιούνται σε πληθυσμούς με αναπτυξιακές και επίκτητες διαταραχές επικοινωνίας.

Στατιστική Ανάλυση: Δεν εφαρμόστηκε στατιστική ανάλυση, καθώς η εργασία έχει μη ερευνητικό χαρακτήρα.

Αποτελέσματα: Η ανάλυση καταδεικνύει ότι τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να βελτιώσουν την εμπλοκή των θεραπευόμενων και την αποτελεσματικότητα των συνεδριών, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα τηλεθεραπείας ή με χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Ταυτόχρονα, εντοπίζονται περιορισμοί, όπως η υπερεξάρτηση από την τεχνολογία και η μείωση της άμεσης διαπροσωπικής επικοινωνίας, που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη θεραπευτική διαδικασία αν δεν χρησιμοποιηθούν με προσοχή.

Συμπεράσματα: Συμπερασματικά, τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο συμπληρωματικό μέσο στη λογοθεραπεία, υπό την προϋπόθεση ότι η χρήση τους είναι επιστημονικά τεκμηριωμένα, ηθικά υπεύθυνη και συνοδεύεται από ενεργό κλινικό ρόλο του λογοθεραπευτή στην καθοδήγηση και λήψη αποφάσεων.

Λέξεις-κλειδιά: ψηφιακά εργαλεία, λογοθεραπεία, τηλεθεραπεία, τεχνητή νοημοσύνη, κλινική πρακτική

EP23: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΕΣΤ ΨΕΥΔΟΛΕΞΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΓΛΩΣΣΩΝ/ΠΟΛΥΓΛΩΣΣΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Π. Ε. Άσλεϋ, Μ. Βλασσοπούλου, Μ. Διαμαντή, Μ. Κιτσώνα, Σ. Κούτρας, Π. Κουτσιανός, Η. Μαραγκάκη, Κ. Παπαδοπούλου, Δ. Πουλημένου, Γ. Σπυριδωνίδου

Ομάδα Ειδικού Ενδιαφέροντος Διγλωσσίας-Πολυγλωσσίας, Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοθεραπευτών

Σκοπός: Η χρήση δοκιμασιών ψευδολέξεων έχει προταθεί ως δικαιότερη μορφή αξιολόγησης για πολύγλωσσα παιδιά καθώς βασίζεται λιγότερο στη γλωσσική εμπειρία και περισσότερο σε τομείς γλωσσικής επεξεργασίας. Εντούτις η πολυγλωσσία εμφανίζει μεγάλη ποικιλομορφία (ταυτόχρονη/ διαδοχική) και ενδέχεται παράγοντες, όπως ο βαθμός έκθεσης στην ελληνική γλώσσα να επηρεάζει την απόδοση των παιδιών σε παρόμοια τεστ. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση αυτής της σχέσης σε πολύγλωσσα παιδιά στον Ελλαδικό χώρο με βάσει ένα νέο εργαλείο ψευδολέξεων, και στην ανίχνευση της χρησιμότητάς του στο συγκεκριμένο πληθυσμό.

Μεθοδολογία: Χορηγήθηκε η δοκιμασία Ομιλίας Άρθρωσης (ΔΟΜΑ), η οποία περιλαμβάνει 28 ψευδολέξεις, σε 66 παιδιά 5-7 ετών (32 μονόγλωσσα, 35 ταυτόχρονα δίγλωσσα, 9 διαδοχικά δίγλωσσα).

Στατιστική Ανάλυση: Σύγκριση επίδοσης κάθε ομάδας μέσω μη παραμετρικών test στο SPSS.

Αποτελέσματα: Διαπιστώθηκε στατιστική διαφορά μεταξύ μονόγλωσσων και δίγλωσσων συνολικά, ωστόσο αυτή η διαφορά δεν επιβεβαιώθηκε κατά τη σύγκριση μονόγλωσσων-ταυτόχρονα δίγλωσσων. Αντίστοιχα, παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις επιδόσεις μεταξύ των ταυτόχρονων και των διαδοχικών δίγλωσσων.

Συμπεράσματα: Τα αρχικά ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι η σχέση της επίδοσης των δίγλωσσων σε τεστ ΨΛ είναι πολύπλοκη. Από τη μία η μη στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις επιδόσεις ταυτόχρονα δίγλωσσων- μονόγλωσσων αποτελεί ένδειξη ότι μπορεί να λειτουργήσει ως πιο «δίκαιο» εργαλείο αξιολόγησης δίγλωσσων, ωστόσο αυτή η εικόνα μεταβάλλεται όταν λαμβάνουμε υπόψιν τις επιδόσεις των διαδοχικά δίγλωσσων. Επομένως, φαίνεται ότι η γλωσσική έκθεση διαφοροποιεί την επίδοση σε τεστ ΨΛ, το οποίο επιβεβαιώνεται και με προηγούμενες έρευνες και σε άλλα τεστ γλωσσικής επεξεργασίας, όπως επανάληψη προτάσεων. Αναδεικνύεται έτσι η ανάγκη συνεκτίμησης του γλωσσικού προφίλ και της έκθεσης στην ελληνική γλώσσα κατά την αξιολόγηση πολύγλωσσων παιδιών για πιο ακριβείς κλινικές παρεμβάσεις, καθώς και η διερεύνηση της απόδοσης μεγαλύτερων δειγμάτων διαδοχικά δίγλωσσων παιδιών με στόχο την δυνατότητα εξαγωγής πληρέστερων στατιστικών συμπερασμάτων.

EP24: ΦΩΝΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΕ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ε. Τρύφωνος, Δ.-Α.Χριστοπούλου, Ε.-Α. Ευστρατιάδου

Τμήμα Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Καλαμάτα

Η φωνή αποτελεί πρωτεύον μέσο διδασκαλίας και επικοινωνίας για τους καθηγητές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς, κυρίως με αυτή μεταδίδεται η γνώση και καθιστάται δυνατή η αλληλεπίδραση με τους φοιτητές. Οι αυξημένες φωνητικές απαιτήσεις σε συνάρτηση με παρατεταμένη χρήση της φωνής, τους περιβαλλοντικούς όπως και τους ψυχολογικούς παράγοντες, επιφέρουν στο πληθυσμό αυτό την εμφάνιση διαταραχών φωνής. Η εν λόγω μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση της συχνότητας εμφάνισης φωνητικών διαταραχών, των συναφών παραγόντων κινδύνου και της επίδρασής τους στην ποιότητα ζωής των καθηγητών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η έρευνα υλοποιήθηκε με ποσοτικό ερευνητικό σχεδιασμό, μέσω ανώνυμου ερωτηματολογίου βασισμένο σε διεθνώς αναγνωρισμένα και έγκυρα εργαλεία αξιολόγησης.

Το δείγμα αποτέλεσαν 93 πανεπιστημιακοί διδάσκοντες από εννέα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώ η διαδικασία συλλογής δεδομένων πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο Απριλίου - Ιουνίου 2025.

Τα δεδομένα αναλύθηκαν με περιγραφική και επαγωγική στατιστική, με στόχο την αποτύπωση της συχνότητας φωνητικών συμπτωμάτων και τη διερεύνηση συσχετίσεων μεταξύ δημογραφικών, εργασιακών και φωνητικών παραμέτρων.

Διαπιστώθηκε υψηλή συχνότητα αναφερόμενων φωνητικών συμπτωμάτων, όπως βραχνάδα, φωνητική κόπωση και απώλεια φωνής.

Η μελέτη αναδεικνύει την επιτακτική ανάγκη για την ανάδειξη προληπτικών παρεμβάσεων στον τομέα της φωνητικής υγείας, καθώς και της βελτίωσης των εργασιακών συνθηκών στον ακαδημαϊκό χώρο με σκοπό τη διατήρηση της φωνητικής υγείας και την αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Λέξεις-κλειδιά: πανεπιστημιακοί διδάσκοντες, διαταραχές φωνής, παράγοντες κινδύνου, φωνητική υγεία, ποιότητα ζωής

ER25: ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΕ ΠΡΩΤΟΠΑΘΗ ΠΡΟΪΟΥΣΑ ΑΦΑΣΙΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ – ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Μ. Δρόλαπα¹, Α. Τζιμαρά¹, Α. Φραγκούλη²

¹ ΑΤΕΙ Λογοθεραπείας Πάτρα, ΕΚΨ Π. Σακελλαρόπουλος

² Royal College Of Speech and Language Therapists, ΕΚΨ Π. Σακελλαρόπουλος

Σκοπός – Στόχος Μελέτης: Η μελέτη νευροεκφυλιστικών διαταραχών που επηρεάζουν τη λειτουργική ακεραιότητα του εγκεφάλου συμβάλλει στην κατανόηση των μηχανισμών που υποστηρίζουν τη γλώσσα και την επικοινωνία. Η ομιλία αποτελεί σύνθετη γνωστική λειτουργία, η οποία εξαρτάται από τη συνεργασία εκτεταμένων νευρωνικών δικτύων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξανόμενο ερευνητικό ενδιαφέρον για την πρωτοπαθή προϊούσα αφασία στο φάσμα της μετωποκροταφικής εκφύλισης, λόγω της προοδευτικής πορείας και των ιδιαίτερων θεραπευτικών προκλήσεων. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της συμβολής της λογοθεραπευτικής παρέμβασης στη διατήρηση της επικοινωνιακής λειτουργικότητας και της ποιότητας ζωής.

Μεθοδολογία: Μελετήθηκε γυναίκα 68 ετών με διάγνωση νευροεκφυλιστικής νόσου του φάσματος της μετωποκροταφικής εκφύλισης και κλινική εικόνα πρωτοπαθούς προϊούσας αφασίας. Η ασθενής συμμετέχει σε εξατομικευμένο πρόγραμμα λογοθεραπείας δύο φορές εβδομαδιαίως, διάρκειας ενός έτους έως σήμερα. Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε μέσω κλινικής παρατήρησης, μη σταθμισμένων εργαλείων και συστηματικής εκτίμησης γλωσσικών και γνωστικών λειτουργιών, καταγράφοντας κυρίως δυσκολίες στην ανάκληση λέξεων και στον εκφραστικό λόγο. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση πανελλαδικών και διεθνών μελετών.

Στατιστική Ανάλυση: Εφαρμόστηκε περιγραφική ανάλυση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων λόγω χαρακτήρα μελέτης περίπτωσης.

Αποτελέσματα: Παρατηρήθηκε επιβράδυνση της έκπτωσης της επικοινωνίας, βελτιωμένη χρήση αντισταθμιστικών στρατηγικών και διατήρηση της επικοινωνιακής αυτονομίας στην καθημερινότητα.

Συμπεράσματα: Τα ευρήματα υποστηρίζουν τη σημασία της συστηματικής και εξατομικευμένης λογοθεραπείας ως βασικό πυλώνα της κλινικής αντιμετώπισης νευροεκφυλιστικών διαταραχών επικοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: πρωτοπαθής προϊούσα αφασία, μετωποκροταφική εκφύλιση, λογοθεραπεία, επίκτητες διαταραχές επικοινωνίας, μελέτη περίπτωσης

ER26 | ΑΚΟΥΣΤΙΚΟΙ ΒΙΟΔΕΙΚΤΕΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ: ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕ ΝΕΥΡΩΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΙΜΗ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Γ. Γεωργίου¹, Μ. Παφίτη²

¹ Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Λευκωσία Κύπρου

² Τμήμα Επιστημών Υγείας, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος

Σκοπός της μελέτης είναι να διερευνήσει κατά πόσο ακουστικά χαρακτηριστικά της ομιλίας μπορούν να διακρίνουν ενήλικες με διαταραχή αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) από άτομα τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ), μέσω μηχανικής μάθησης.

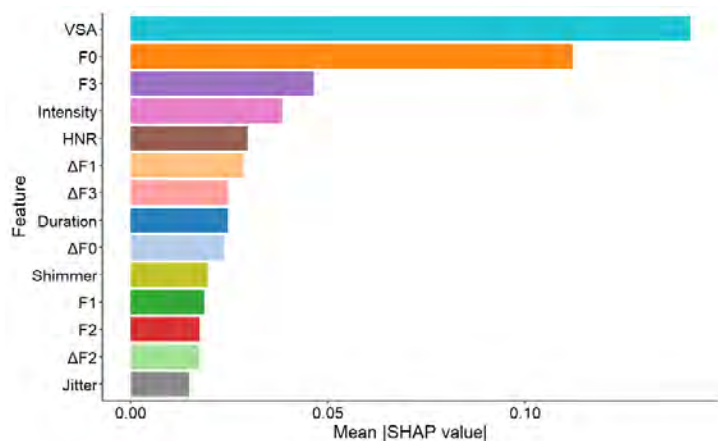
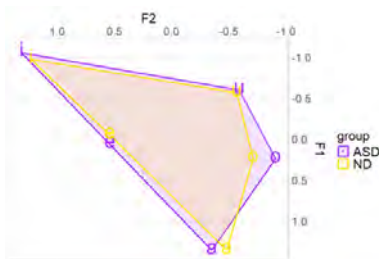
Το δείγμα αποτελούνταν από 11 ενήλικες με ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας (2 γυναίκες, Μ.Ο. ηλικίας = 26) και 7 ενήλικες με ΤΑ (2 γυναίκες, Μ.Ο. ηλικίας = 24.6), ομιλητές της κυπριακής ελληνικής, οι οποίοι παρήγαγαν δισύλλαβες ψευδολέξεις με τα πέντε φωνήεντα σε τέσσερα περιβάλλοντα. Τα δεδομένα ηχογραφήθηκαν σε ελεγχόμενες συνθήκες και αναλύθηκαν στο λογισμικό Praat, εξάγοντας δείκτες φωνηεντικού χώρου, προσωδίας, άρθρωσης, διάρκειας, έντασης και φωνητικής ποιότητας.

Χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο νευρωνικού δικτύου, το οποίο εκπαιδεύτηκε στα ακουστικά χαρακτηριστικά στη γλώσσα προγραμματισμού R. Τα δεδομένα χωρίστηκαν σε σύνολο εκπαίδευσης (90%) και σύνολο ελέγχου (10%). Η εκπαίδευση του μοντέλου πραγματοποιήθηκε με διασταυρούμενη επικύρωση 5 φορές. Η ερμηνευσιμότητα του μοντέλου αξιολογήθηκε με προσθετικές εξηγήσεις κατά Shapley.

Το μοντέλο έδειξε πολύ καλή ταξινομητική απόδοση (ακρίβεια: 0.88, πιστότητα: 0.91, ανάκληση: 0.90, δείκτης F1 = 0.91, εμβαδόν κάτω από την καμπύλη: 0.94), υποδηλώνοντας ισχυρή διαχωριστική ικανότητα μεταξύ ΔΑΦ και ΤΑ. Η ανάλυση SHAP κατέδειξε ότι το μοντέλο βασίζεται κυρίως στο εμβαδόν φωνηεντικού χώρου και τη θεμελιώδη συχνότητα, ενώ οι υπόλοιπες μεταβλητές είχαν μικρότερη επίδραση.

Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν τη χρησιμότητα μεθόδων μηχανικής μάθησης για την ανίχνευση της ΔΑΦ σε ενήλικα άτομα στη βάση ακουστικών χαρακτηριστικών, τα οποία ενδέχεται να λειτουργούν ως βιοδείκτες διαφοροποίησης, προσφέροντας ένα πλαίσιο που συνδυάζει υψηλή απόδοση και ερμηνευσιμότητα. Οι συνθήκες αυτές ευνοούν την ανάπτυξη εργαλείων προκαταρκτικών ελέγχων, που θα υποβοηθήσουν το κλινικό έργο.

Λέξεις-κλειδιά: διαταραχές αυτιστικού φάσματος, μηχανική μάθηση, ανίχνευση, ακουστικά χαρακτηριστικά, ομιλία

Οργανωτικό - Συντονιστικό Γραφείο/Γραμματεία:
Συνεδριακή Α.Ε./Conferre S.A.: "The art of Bringing People Together"
Λεωφ. Σταύρου Νιάρχου, Θέση Μάρες 455 00 Ιωάννινα, Τηλ: +30 26510 68610, Fax: +30 26510 68611, E-mail: info@conferre.gr, Website: www.conferre.gr